

Verksamhetsberättelse

2008

RFSU

RFSU (Riksförbundet för sexuell upplysning) är en partipolitiskt, religiöst och fackligt obunden ideell organisation som erbjuder medlemskap till såväl enskilda personer som organisationer som vill stödja RFSU:s arbete. RFSU utgår från övertygelsen om samlevnadens och sexuallivets centrala roll för individ och samhälle. RFSU arbetar med upplysning, utbildning och opinionsbildning i Sverige och internationellt. RFSU äger ett bolag som säljer kondomer, vars vinst går till RFSU:s upplysningsarbete. Förbundets högsta beslutande organ är kongressen. Den löpande verksamheten leds av förbundsstyrelsen som inom sig utser ett arbetsutskott. Lokalt bedrivs verksamheten i lokalföreningar och lokala grupper.

Innehåll

RFSU växer i både engagemang och medlemsantal Åsa Regnér, generalsekreterare	2
RFSU – en organisation med bredd	4
RFSU-priset till Birgitta Stenberg	6
Sexualpolitik	8
Sexualupplysning och förebyggande arbete	22
Behandling och rådgivning	40
Internationellt samarbete	52
Jubileumsår med nytt idéprogram och sexleksaker Lena Lennerhed, ordförande	60
Faktaförteckning Lokala grupper, föreningar, direktanslutna etc Remissvar Brev Publicerade debattartiklar Pressmeddelanden Medverkan i media Teman Ottar Rapport Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök Nätverk och referensgrupper Publikationer	62
Förbundsstyrelsen	89
Ekonomisk redovisning	90
Bildbyline	92

RFSU växer både i engagemang och medlemsantal

Under år 2008 har RFSU arbetat hårt med sina tre huvudsakliga arbetssätt, det vill säga kliniskt arbete, upplysningsverksamhet och politisk påverkan. Alla dessa hänger ihop och förstärker varandra. RFSU:s kansli har sedan kongressen år 2007 arbetat med fokus på frågor om sexualitet i barndomen, nya och ännu bättre former för vårt internationella engagemang och prevention. Vi har också fokuserat på att RFSU kan växa och nå fler och hur nya medlemmar kan rekryteras ur alla grupper i samhället.

RFSU blev ramorganisation till Sida under år 2008. Vi bygger upp våra rutiner och strukturer för att öka vårt internationella fokus på sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa. Vi vill också sprida kunskapen i Sverige om att RFSU jobbar med detta och öka kunskapen om våra frågor i världen. Ett sätt att göra det har varit att starta kampanjen *Mammakampen* runt Mors dag, som fokuserar på vad jag som intresserad svensk kan göra för att minska mödradödligheten i världen. Ett annat exempel på globala rättighetsfrågor på vårt område är stöd till hbt-organisationer (homo- bisexuella och transpersoner) i världen, inte minst i länder där sexuella handlingar mellan personer av samma kön är kriminaliserade.

Tanken är att ett samhälle där ingen förtrycks på grund av kön, sexuell läggning och könsidentitet måste börja med barnen. Barn, flickor som pojkar, måste till exempel få svar på sina frågor om kroppen och hur den fungerar av vuxna som känner sig säkra i sin roll som föräldrar eller förskolepersonal. Vuxenvärlden vet inte alltid hur man bemöter barn och deras funderingar på ett bra sätt. RFSU som organisation behöver ha större kunskap och därför har vi diskuterat frågan mycket inom organisationen under år 2008.

Under de senaste åren har dessvärre både sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter ökat. För att ytterligare möta ungas behov har RFSU:s klinik ökat sina öppettider, skapat större tillgänglighet bland annat genom tidsbokning på nätet, och utvecklat sina samtalsmetoder under år 2008. Kliniken har också haft fler besök än någonsin under året. Vi går vidare med att utveckla våra metoder och vårt kunnande om prevention genom samarbete inom hela organisationen. Under år 2008 har vi upprepade gånger och vid olika tillfällen ställt krav på regeringen att ta sitt ansvar i den rådande situationen.

Under år 2008 växte också medlemsantalet. RFSU är en frivilligorganisation som inte är starkare än sina medlemmar. Därför vill vi bli fler och ha en bred bas i samhället med medlemmar i alla åldrar, med olika etniskt ursprung, kvinnor och män, homosexuella, bisexuella, transpersoner och heterosexuella.

Medlemmarna bestämmer i RFSU. Vi vill att personer som är intresserade av RFSU:s verksamhet skall känna till hur vi jobbar i Sverige men också veta mycket om vårt omfattande internationella engagemang, kanske för att man själv har bakgrund i ett land utanför Sverige eller för att man är intresserad av internationella frågor överhuvudtaget.

Åsa Regnér

Åsa Regnér, generalsekreterare

RFSU – en organisation med bredd

"Jag drömmer om den dag, då alla barn som föds är välkomna, alla män och kvinnor är jämlika och sexualiteten ett uttryck för innerlighet, ömhet och njutning." Elise Ottesen-Jensen grundade RFSU år 1933 och orden är hennes. Redan då verkade RFSU för rätten till sexualupplysning, preventivmedel och abort liksom att homosexuella inte skulle diskrimineras. Sexualpolitiken var en del av ett brett politiskt program, med både sociala och ekonomiska krav kopplade till kraven om sexuella fri-och rättigheter. Det är en grund som RFSU fortfarande bygger på.

RFSU är kondomer, sexualupplysning, sexualpolitik, opinionsbildning, men också sexleksaker, informatörer i skolan och en klinik. Allt detta och mycket mer ryms inom RFSU:s arbete. RFSU är en partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse med uppgift att sprida en positiv, bejakande och öppen syn på samlevnads- och sexualfrågor. Vi arbetar för ett jämlikt och jämställt samhälle där sexualiteten är en källa till glädje och njutning i människors liv. Genom lokalföreningar och lokala grupper runt om i landet liksom vårt förbundskansli i Stockholm arbetar vi med information, utbildning, sexualpolitisk påverkan och opinionsbildning.

Vi ser även vikten av nätverk och samarbetspartners. Ett uttryck för det är de intresseorganisationer som är medlemmar i RFSU. RFSU har en klinik som arbetar med sexualrådgivning och med frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa. Kontinuerlig kunskaps- och metodutveckling är grunden för vårt kliniska arbete, utbildningar liksom påverkansarbete gentemot lagstiftare, politiker och allmänhet.

RFSU äger även ett bolag som säljer kondomer, glidmedel och sexleksaker. Bolagets vinst tillfaller organisationen och gör vårt breda och självständiga arbete med kontroversiella frågor möjligt.

RFSU:s verksamhet bedrivs i Sverige och i världen. Genom vårt medlemskap i International Planned Parenthood Federation (IPPF), och i samarbete med systerorganisationer i andra länder verkar vi för sexuell och reproduktiv hälsa och mänskliga rättigheter. Solidaritet är grunden, och sexualupplysning och opinionsbildning våra redskap mot fattigdom, den globala hiv och aids epidemin och kvinnors brist på rättigheter runt om i världen.

rfsu

RFSU-priset till Birgitta Stenberg

Sedan i början på 1990-talet delar RFSU:s förbundsstyrelse varje år ut ett pris – det så kallade RFSU-priset. RFSU-priset ges till någon som i sin gärning verkat för en fördomsfri och bejakande syn på sexualitet. Nominerar gör RFSU:s medlemmar. Priset består av 25 000 kronor och en specialdesignad kondomhållare i trä.

RFSU-priset år 2008 tilldelades författaren Birgitta Stenberg. I en rik produktion som innefattar titlar som *Kärlek i Europa*, *Apelsinmannen* och *Erotiska noveller* är sexualiteten ett återkommande motiv.

Motiveringen löd: ”Birgitta Stenberg skriver öppet, utmanande och utlämnande om kärlek, sexualitet och politik. Med sina texter har hon hetsat upp, skrämmt och inspirerat. Som få andra tar hon sexualiteten och lusten på allvar. En kosmopolit som placerar sig själv och sexualiteten i såväl Europa som Åstol. En författare att följa och förundras av.”

Sexualpolitik

Sakfrågor

De fyra fokusområden som RFSU:s kongress beslutade att arbeta med 2007 är *Barns sexualitet*, *Internationellt arbete*, *Könsneutral samlevnadsform* och *Prostitution*. Några exempel på sexualpolitiska frågor inom dessa områden som RFSU arbetat med under 2008 är sexuallbrottslagstiftningen, arbetet på ungdomsmottagningarna och frågan om civilrättslig registrering.

Sexuallbrottslagstiftningen

År 2005 infördes en ny sexuallbrottslag som bland annat innebär att våld och hot inte måste finnas med i bilden för att ett övergrepp ska kunna rubriceras som våldtäkt. Begreppet ”våldtäkt mot barn” infördes också där grundregeln är att samlag med barn under 15 år är att betrakta som våldtäkt, oavsett barnets samtycke (dock inte om ålderskillnaden är ringa.) Förhoppningen var att den nya lagen skulle bli lättare att tolka och att det skulle bli tydligare vad som är våldtäkt eller inte. Frågan är dock om det verkligen blev så. Under 2007 rapporterade svensk media om flera våldtäktsmål där det var uppenbart att lagen fortfarande har sina brister. I samband med den diskussion som uppstod i kölvattnet av dessa uppmärksammade mål påbörjade RFSU redan 2007 ett arbete kring lagstiftningen. Detta arbete intensifierades 2008.

Den 12 februari ordnade RFSU tillsammans med riksdagens tvärvolitiska SRHR-grupp (Sexuell, Reproductiv Hälsa och Rättigheter) ett seminarium om unga som begår sexualbrott. Seminariet var en del av Europarådets kampanj mot mäns våld mot kvinnor och fokuserade på möjliga sätt att förebygga sexualbrott. Talade gjorde psykologer och forskare med flera.

Den 5 november anordnade RFSU ett samtal på Nalen om samtyckesfrågan i sexualbrottslagstiftningen. Vi hade då satt samman en panel bestående av journalister och riksdagsledamöter. Moderator var Ulf B Andersson, journalist. Denna kväll ställde vi oss frågan om det är dags att införa samtycke i den svenska sexualbrottslagstiftningen.

Den 27 november ordnade RFSU tillsammans med Centrum för Andrologi och Sexualmedicin vid Karolinska sjukhuset och Centrum för våldsprevention vid Karolinska Institutet ett heldagsseminarium om prevention av sexualbrott. Under dagen presenterades problemets omfattning, orsaker, riskbedömningar och behandlingsmöjligheter. Föreläste gjorde både nationella och internationella forskare. På eftermiddagen talade jämställdhetsminister Nyamko Sabuni om regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer.

RFSU drev under året att en nationell hjälptelefon för personer som är oroliga för att de ska begå sexuella övergrepp bör inrättas.

Enkät till ungdomsmottagningarna

I april skickade RFSU ut en enkät till landets alla ungdomsmottagningar där vi frågade om förändringar i ekonomin, vilka delar som behöver förstärkas samt om personalens förhållningssätt till unga och sexualitet blivit annorlunda sedan förändringarna i sexualbrottslagstiftningen införts 2005. Resultatet visade att runt hälften av mottagningarna har fått minskade eller oförändrade resurser de senaste tre åren. Detta trots att företrädare för regeringen, landsting och kommun vid flera tillfällen uttryckt oro över de stigande klamydia-siffrorna och det ökade antalet oönskade graviditeter. Enkäten visade också att personalen på ungdomsmottagningarna har fått svårt att tolka sexualbrottslagen och vad som gäller kring 15-årsgränsen. I samband med att enkäten analyserats fick vi en debattartikel publicerad i *Svenska Dagbladet* där vi bland annat uppmanade Socialstyrelsen att förtydliga vad som gäller kring 15-årsgränsen så att unga i Sverige får samma bemötande på ungdomsmottagningen oavsett var de bor.

Vi har även etablerat kontakt med FSUM (Föreningen för Sveriges Ungdomsmottagningar) i frågan om 15-årsgränsen liksom med flera andra organisationer. Även Socialstyrelsen har visat intresse för frågan.

Civilrättslig registrering

RFSU genomförde en samtalsturné om civilrättslig registrering tillsammans med RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter). Den 15 januari, då remisstiden för äktenskapsutredningen gick ut, anordnade RFSU och RFSL en samtalskväll med alla partisekreterare samt RFSU:s generalsekreterare och RFSL:s ordförande Sören Juvas. RFSU har också vid flertalet tillfällen diskuterat och drivit frågan om civilrättslig registrering i olika media. Diskussioner om civilrättslig registrering och könsneutrala äktenskap hölls också vid medlemsträffar i Göteborg och Malmö i oktober månad.

Prevention

Folkhälsopropositionen

RFSU var kritiska till att det i 2008 års folkhälsoproposition inte tydligare framgick att regeringen avsåg att ekonomiskt prioritera arbetet med att förebygga hiv, STI (sexuellt överförda sjukdomar) och oönskade graviditeter. Vi uttalade oss i olika media om detta och hade ett möte med Socialutskottet inför deras arbete med propositionen. Vi har även lyft frågan direkt med folkhälsominister Maria Larsson då vi träffat henne och har skickat ett underlag med RFSU:s synpunkter på det nationella preventionsarbetet.

Team Sverige

Team Sverige är en grupp på RFSU:s kansli som särskilt arbetar för att stärka det lokala sexualpolitiska arbetet. Under året har gruppen tagit fram en grund för hur ett sådant arbete skulle kunna utvecklas, gjort en inventering av vilka lokalföreningar som kan tänkas vara särskilt intresserade, gjort en lathund för arbete gentemot media etcetera. Arbetet har främst riktat sig mot RFSU Stockholm som under våren kartlade ungdomsmottagningarnas planerade öppettider under sommaren. Stockholmsmedia skrev om undersökningen och nästa steg är att etablera strategiskt utvalda kontakter inom kommun och landsting.

Mödradödlighet, abort och RFSU

Mödradödlighet är det av FN:s millenniemål (5) som har sämst framgång och är den hälsofaktor som mest skiljer fattiga och rika länder åt. 42 procent av alla graviditeter i världen leder till komplikationer, och i 8 procent av graviditeterna är komplikationerna livshotande. 20 miljoner kvinnor om året drabbas av feber, depressioner, livmoderframfall och fistel, som gör att man läcker urin och avföring.

Världens experter är ense om att det lönar sig att investera i kvinnor för att minska fattigdomen. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är en kärnfråga i det svenska biståndet. På global nivå minskar mödradödlighet med cirka en procent per år. Den globala minskningen har däremot inte kunnat påvisas i de fattigaste länderna. Medierna intresserar sig normalt inte för mödradödlighet.

Mödradödligheten har inte minskat sedan 1993, trots FN:s millenniemål om att förbättra mödrhälsa till 2015. 70 000 kvinnor dör varje år på grund av illegala, osäkra aborter – men mörkertalet antas vara mycket större. Varje minut, varje dag dör en kvinna för att hon är gravid. De dör för att de saknar tillgång till hälsovård, preventivmedel och säkra aborter. På en del sjukhusavdelningar upptas en stor andel av sängarna av kvinnor som fått komplikationer av osäkra, och ofta illegala aborter. Anledningen är bristande, eller ingen, sjukvård. Siffrorna blir ännu högre om man räknar in dödfödda barn och dödsfall hos nyfödda – hela 7,5 miljoner per år. Det är fler än de som dör av aids, malaria och tuberkulos tillsammans – och graviditet är inte ens en sjukdom.

Under 2006 påbörjade RFSU en process för att stärka organisationens internationella verksamhet och profil. RFSU:s kongress 2007 fastslog att det internationella arbetet ska vara ett fokusområde som ska genomsyra hela organisationens verksamhet. Kvinnors rätt till mödravård och säkra aborter är ett av RFSU:s framtida programområden i den internationella verksamheten, och utgår från rätten till sexuell och reproduktiv hälsa för alla.

I november arrangerades en höstkonferens för de lokalföreningsaktiva på temat mödradödlighet. Teoretiska pass varvades med workshops kring hur föreningarna och grupperna själva kan jobba med frågan lokalt.

A point of view

Två personer från RFSU Västervik deltog på *A point of view* som var en 24-timmars konferens på en kryssningsbåt med fokus på att hitta kreativa metoder för unga som jobbar med SRHR.

Kampanjer och mässor

Mors dag blir Mammakampen

2007 inledde RFSU ett samarbete för att lyfta mödradödlighet och abortfrågan med Kattis Ahlström, journalist och programledare; Karin Alfredsson, journalist och författare; Katarina Wennstam, journalist och författare som RFSU:s mammambassadörer. Ambitionen är att nå ut med RFSU:s budskap till nya målgrupper, Mors dag kan bli en dag för för att solidarisera sig med världens utsatta kvinnor och sätta press på politiker att driva abortfrågan och mödradödlighet. RFSU var 2008 en av få organisationer i Sverige som drev mödradödlighet och abortfrågan som eget kampanjområde.

För att nå nya målgrupper och väcka engagemang kring frågan finns möjlighet att ekonomiskt stödja ett projekt i Nicaragua som utbildar barnmorskor. Nicaragua har en av världens striktaste abortförbud. Projektet drivs av Karolinska institutet. Under 2008 beslutade styrelsen också att låta RFSU arbeta med insamling, och öppna 90 konto, för att säkrare kunna administrera inkomna medel.

Den 22 maj hölls ett seminarium på Södra Teatern i Stockholm för att lansera *Mammakampen*. Gäster var bland andra Caroline Akoth Kambona, sociolog, och projektledare för programmet *Young Men as Equal Partners* i Kenya (*YMEP*); Staffan Bergström professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet och gynekolog och Susanna Alakoski, författare; samt mamma-ambassadörerna på Södra Teatern. Ett seminarium för *Mammakampen* hölls också i Almedalen där Karin Alfredsson, Åsa Regnér och professor Staffan Bergström deltog. På *Bok- och biblioteksmässan i Göteborg* mötte ambassadörerna för *Mammakampen* intresserad allmänhet i ett välbesökt seminarium, inför detta skrev *Aftonbladets* kvinnosjt *Wendela* om *Mammakampen*.

Ottar och RFSU på Bok och biblioteksmässan

Ottar och RFSU Göteborg hade varsin monter, vi sålde och delade ut *Ottar*, nätverkade och värvade prenumeranter och medlemmar, och genomförde en rad välbesökta seminarier och samtal. RFSU och Ottar arrangerade *Mamma med risk för sitt liv*, med bland andra Kattis Ahlström och Katarina Wennstam, *Sexualpolitik under 75 år*, med bland andra Lena Lennerhed och Anja Hirdman, *Prata porr i skolan?* med Hans Olsson och Lotta Löfgren-Mårtenson, *Fattigdom och mödradödlighet går hand i hand* med bland andra Karin Alfredsson och *Fejkade Orgasmer – vår tids tabu* med bland andra Susanna Alakoski och Sandra Dahlén.

Politikerveckan i Almedalen

2008 var tredje året RFSU satsade i större skala på aktiviteter under Almedalsveckan i Visby. RFSU hade en välbesökt monter vid Donners plats med material och var bemannad med RFSU-informatorer. Vi lyckades väl med att bland annat använda *Ottars Jubileumsnummer* som ett sätt att höja medvetenheten kring RFSU:s frågor.

RFSU hade ett ambitiöst seminarie- och samtalsprogram på högskolan, i Vårdförbundets lokaler och på det så kallade Östersjötorget. Vi arrangerade seminarierna: *Fri abort i EU och macka, tack!* och *Mödradödlighet – millenniemålet som glömdes*, och hade politikerutfrågningar i *Heta (gyn)stolen* (tillsammans med 09-nätverket).

Ett uppskattat 75-årsmingel genomfördes på en solig innerträdgård i Visby, där bland andra Sören Juvas och Carina Hägg höll tal till RFSU:s ära. RFSU bevakade och rapporterade från seminarier och aktiviteter på hemsidan. Du kan läsa dem på http://www.rfsu.se/rfsu_i_almedalen_2008.asp.

Hearing i Europaparlamentet

RFSU fördjupade samarbetet med det europeiska ungdomsnätverket, YouAct, som arbetar med unga människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter i Europa och världen. Den 12 februari anordnade YouAct en Hearing i EU-parlamentet på temat: *Sexual and reproductive health and rights of young people: The need for comprehensive sexuality education in the South*. RFSU var med och finansierade en del av hearingen där unga människor från olika delar av världen vittnade om konsekvenserna av dålig tillgång till sexualundervisning. Hearingen resulterade i ett uppdrag för förbättrad sexualundervisning för världens unga som undertecknades av ett stort antal EU-parlamentariker, organisationer och privatpersoner.

Dialogmaterial

I september fick RFSU i uppdrag av UD (Utrikesdepartementet) att ta fram ett material för att underlätta dialogen för Sidas och UD:s personal i Stockholm och på utlandsmyndigheterna gällande sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Att föra dialog om SRHR kan vara svårt, dels för att man inte är insatt i ämnet, men dels också för att det ofta rör känsliga frågor kopplat till kultur, tradition och religion. RFSU skickade under hösten ut brev till ett 20-tal ambassader för att ta reda på mer om hur man pratar SRHR. Materialet väntas vara klart efter sommaren 2009.

SRHR i katastrof- och konfliktområden

En fråga som har kommit att bli mycket viktig under 2008 är hur man tillgodoser sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i konflikt- och katastrofsituationer runt om i världen. Rapporter från världens katastrofområden som Sudan, DR Kongo och Georgien, visar att konsekvenserna för framförallt kvinnor, är stora. Ett stort problem är våldet och särskilt det sexuella våldet mot kvinnor som ökar i en katastrofsituation, men också det faktum att nödvändigheter som preventivmedel, familjeplaneringsservice, akut mödravård och förlösningvård saknas och leder till ökad mödra- och barnadödlighet.

En delegation från RFSU åkte i juni till Kampala, Uganda, för att delta i konferensen, *RH in emergencies*, som behandlade just dessa ämnen.

RFSU har också deltagit i regeringens policyprocess för en ny handlingsplan för FN:s resolution 1325 om kvinnors deltagande i fredsprocesser i postkonfliktområden. RFSU har i denna process fört fram vikten av att behoven av SRHR finns med i insatser i dessa områden.

Tre internationella toppmöten om bistånd

Under 2008 hölls tre viktiga möten om fattigdomsbekämpning på hög internationell nivå. I september hölls ett möte i New York om vilka insatser som behövs för att uppnå millenniemålen när halva tiden för deras uppfyllande gått.

I september hölls även ett högnivåmöte om biståndseffektivitet i Accra, Ghana. Där lades riktlinjer för hur rika och fattiga länder gemensamt ska uppnå millenniemålen.

I november hölls ett möte i Doha, Qatar, om hur fattigdomsbekämpningen ska finansieras. RFSU lämnade synpunkter till berörd minister vid de tre konferenserna med en vädjan om att satsa mest på de hälsorelaterade millenniemål som är mest eftersatta, såsom mödradödlighet och hiv- och aidsbekämpning.

EU som global aktör

Genom det europeiska nätverket Countdown 2015 Europe har RFSU arbetat med att uppmärksamma EU:s roll för att öka tillgången på preventivmedel i utvecklingsländer.

Det förberedande arbetet inför Sveriges ordförandeskap har fortsatt under 2008. Sommaren 2008 lanserade 09-nätverket en programförklaring där regeringen uppmanas behandla SRHR, inklusive hiv, mödradödlighet och hbt-personers rättigheter under ordförandeskapet. RFSU har också både enskilt och tillsammans med 09-nätverket träffat relevanta ministrar för att ta upp dessa frågor. I februari ordnade också 09-nätverket ett välbesökt seminarium om EU och SRHR. RFSU har även fortsatt att vara aktiva i Concord Sveriges styrelse.

EUROPE ON THE BRINK

WHO WILL DECIDE OVER YOUR BODY?

*Political developments, trends and norms that affect sexual
and reproductive health and rights in Europe*

Ms. Ása Ragnér

Hon. Cecilia Wikström

Hon. Anne Van

Internationell konferens om Europa i förändring

Tillsammans med den Brysselbaserade organisationen European Parliamentary Forum arrangerade RFSU en internationell konferens, *Europe on the brink*. Konferensen, som riktade sig till europeiska parlamentariker, forskare och opinionsbildare, tog upp samhällstrender som kan komma att påverka det politiska klimatet i Europa för sexualpolitik.

Regeringens nya policy för hiv och aids

RFSU har vid flera tillfällen deltagit i regeringens process för att ta fram en ny politik för dess internationella arbete med hiv och aids. Vid dessa tillfällen har RFSU tagit upp att ungdomars rätt till sexualundervisning, ungdomsmottagningar och preventivmedel måste prioriteras. RFSU tog även upp att hbt-personers frihet från diskriminering måste vara en del av det preventiva hivarbetet.

Internationella hiv- och aidskonferenser

RFSU deltog i den internationella *Hiv- och aidskonferensen* i Mexiko i syfte att ta del av aktuell diskussion och särskilt debatt om manlig omskärelse, gender, hbt-frågor och abstinence. Kontakter knöts och möjliga samarbeten diskuterades.

På den regionala *Hiv- och aidskonferensen* i Moskva gavs en uppdaterad bild av läget vad gäller hiv-prevention, epidemiologi och vård för hiv-positiva i östra Europa och Centralasien. RFSU knöt kontakter med aktörer på området och nätverkade med deltagare inför vår egen konferens om sexuella rättigheter i Ryssland. Vi samverkade också med våra partners i RFPA och vår konsult Fokus Media. Vi gjorde också inbjudningar till vår ITP-kurs om hbt och mänskliga rättigheter. Möten med Sida och Sveriges ambassadör för hiv/aids Lennart Hjelmåker ägde rum.

Lansering av *State of the World Population*

Tillsammans med UD och FN:s befolkningsfond, UNFPA (United Nations Populations Fund) lanserade RFSU UNFPA:s årliga rapport för 2008, *State of the World population*. Temat för året var hur kunskap om kultur kan underlätta arbetet med att säkra människors mänskliga rättigheter. Lanseringen skedde på UD där en panel bestående av RFSU, UNFPA och UD diskuterade hur kunskap om olika kulturer och kulturella uttryck kan användas för att stärka mänskliga rättigheter, men också hur kultur kan vara ett hinder för åtnjutande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Kommunikation

RFSU:s Nyhetsbrev

Nyhetsbrevet *På Gång i RFSU* läggs ut löpande på intranätet med information till medlemmar och anställda. Brevet innehåller lika delar information om lokala arrangemang, nytt från förbundskansli och styrelse, och sexualpolitiska nyheter.

Tidskriften Ottar

RFSU:s tidskrift *Ottar* kom ut fyra gånger, med teman: *Hår, Sex & politik i 75 år, Byxmyndig*, och *Kroppspolitik*. *Ottar* nummer 2/2008 var ett dubbelt så tjock *Jubileumsnummer* för att uppmärksamma RFSU 75 år. *Jubileumsnumret* blev mycket uppskattat och uppmärksammat. Pressen skrev bland annat att *Ottar* ”Blixtrar till på den frigjorda sexualhimlen” (*Sydsvenskan*).

Redaktionen marknadsförde *Ottar* på Almedalsveckan, bokmässan i Göteborg, Stockholm Pride samt med kampanjer i Pressbyrå och genom tidskriftssamarbetet *Samarbetet*.

Ottar Rapport är *Ottars* nyhetstidning på nätet som under 2008 kom ut med åtta fullmatade nummer fokuserade på bland annat feministiska strategier, mödradöd, Kina och sexualitet, p-piller, abort och sexköpslagen. *Ottar Rapport* har nu över tusen prenumeranter.

Webb

RFSU har fyra webbplatser: *rfsu.se*, *rfsu.org*, *Skolsajten* och *sof.nu*. Syftet med dessa är i huvudsak detsamma; att sprida nyheter och information om sexualitet, samlevnad och sexualpolitik i RFSU:s anda. Förutom löpande uppdateringar av innehållet, publicering av nättidningen *Ottar rapport*, pressmeddelanden etcetera, publicerades även ett antal temasidor/avdelningar. Exempel på dessa är *RFSU:s kongress*, *Almedalsveckan*, *Stockholm Pride* och *Bok- och Biblioteksmässan*, *Fokus SRHR*, *Idéprogrammet* i kortkort och *Mammakampen*. Redaktionen har även börjat arbeta med film- och ljudupptagning av RFSU-aktiviteter som senare publicerats på webben, ökat engagemang på communities som *Facebook* samt ett konto på *YouTube*. Som en del i RFSU:s 75-årsfirande togs det fram en jubileumssajt. Under våren genomfördes en besökarundersökning av *Skolsajten*, som senare genomgick en rejäl renovering och omstrukturering. I slutet av året påbörjades ett stort webbsamarbete med RFSU AB.

ful

ful

ful

S

ottar

OTTAR

OTTAR!
2 for 40!

Helene
Monsrud

ful

ful

ful

Flour

NY Jack

W. P. ...

ful

Bang
Deint

Sexualupplysning och förebyggande arbete

Sexualitet i medicinskt och pedagogiskt arbete

Utbildningar och föreläsningar

Under 2008 har vi mött runt 1 500 yrkesverksamma genom föreläsningar och egna kurser. Föreläsningarna spänner över en rad olika teman som exempelvis *Ungas frågor och sexualvanor*, *Sexuellt risktagande*, *Skolans sexualundervisning*, *Att möta unga män och kvinnor i samtal om sexualitet och hälsa*, *Killar och sex*, *Hbt i skolan*, *Metoder i arbetet med unga*. Deltagarna var bland annat ungdomsmottagningspersonal, lärare, studenter vid kliniska/sexologiska utbildningar, skolledare eller beslutsfattare. De flesta möter i huvudsak unga i sitt arbete och fokus i föreläsningarna och kurserna var därför unga och sexualitet samt sexualundervisningen i skolan. Fakta, metoder och sexualsyn är tre viktiga delar i de kurser och föreläsningar som RFSU håller.

Dessutom utbildade RFSU-kliniken under året ett 80-tal personer inom områden som på olika sätt rör sexologi. Bland annat fullföljdes landets första högskoleutbildning i andrologi 7,5 p i samarbete med Ersta Sköndals Högskola. Under hösten startade ytterligare en kurs och ett samarbete inleddes med Västra Götalandsregionen med målsättningen att starta en motsvarande kurs där 2009. En kurs *Sexologi*, 15p hölls i samarbete med Ersta Sköndals Högskola samt en kurs i *Omvårdnadsvetenskap*, 15p.

Preventivt och Hälsöfrämjande arbete

Under året har vi försökt systematisera detta arbete. Det har förts diskussioner kring begreppen prevention och hälsofrämjande med hela personalen på kansli och kliniks planeringsdagar. Kliniken har initierat en arbetsgrupp för att utveckla RFSU:s arbete inom detta område. I RFSU:s frågelåda låg fokus i metodutveck-

Frihet att vara, frihet att välja, frihet att njuta.

rfsu

MEMBER

lingsarbetet på sexuellt risktagande. Inom ramen för informatörsverksamheten gjordes olika satsningar för att förbättra det preventiva arbetet.

Nordiskt möte

RFSU tog initiativ till ett nordiskt möte med våra systerorganisationer inom IPPF för att diskutera skillnader mellan våra länder inom SRH och vad de skulle kunna bero på. RFSU har även gjort en enkätundersökning bland landets ungdomsmottagningar och haft möte med styrelsen för Sveriges förenade ungdomsmottagningar, FSUM. Enkäten behandlade såväl resurs- som attitydfrågor. Läs om enkäten på www.rfsu.se/sexualbrottslagen_slar_mot_ungas_sexualitet.asp.

Den svenska regeringen, genom Integrations- och jämställdhetsdepartementet, anordnade såsom ordförandeland i Nordiska ministerrådet 20-21 november 2008 en nordisk konferens om ungdomars sexuella hälsa ur ett genusperspektiv. Forskning och aktiviteter på området presenterades av alla nordiska länder. RFSU var moderator samt fick i uppgift att göra en reflektion över det som presenterades.

Kondomanvändning

RFSU har i olika sammanhang arbetat med hur man kan främja kondomanvändning. Den låga kondomanvändningen i Sverige visar att vi behöver fördjupad kunskap om och utveckla metoder för hur man samtalar om kondom. Under året har vi inom ett metodutvecklingsprojekt som baseras på aktuell forskning tagit fram metoder med syfte att fördjupa samtalen om säkrare sex och kondomer. Informatörerna beskriver att metoderna gör det enklare att starta fler samtal om säkrare sex och kondomer. Det här arbetet har genomförts tillsammans med RFSL och RFSL Ungdom i samband med arbetet med att ta fram en ny gemensam sommarkampanjsstrategi.

Kunskapsbanken

Under året förstärktes arbetet med att RFSU ska vara en kunskapsledande organisation genom en konferens i Intranätet. I *Kunskapsbanken* bevakas följande åtta områden; *Sexualundervisning*, *Klinisk sexologi*, *Sexualvanor*, *Sexualiserat våld*, *Abort*, *Preventivmedel*, *Hiv/STI* och *Sexualitet & rättigheter*. *Kunskapsbanken* är tillgänglig för anställda på kansli och klinik och medlemmar i RFSU. De som ansvarar för *Kunskapsbanken* hade under året träffar för att försöka utforma arbetet på bästa sätt.

Sexualundervisning

Klinisk sexologi

Abort

Preventivmedel

Sexualvanor

Sexualiserat våld

HIV/STI

Sexualitet & rättigheter

Utåtriktad Informatörsverksamhet

Utveckling av gruppmöten och kampanjverksamhet

Vår informatörsverksamhet består för det mesta av två olika verksamheter – gruppmöten med pedagogiska verktyg och utåtriktad kampanjverksamhet. Informatörsverksamheten är viktig för RFSU. Det är en stor del av det nationella upplysningsarbetet och den form av hälsofrämjande och primär preventivt arbete där vi möter personer ansikte mot ansikte. I år har fokus legat på att kvalitetssäkra och utveckla kampanjverksamheten. Nästa år avser vi att vidareutveckla gruppmötena. Som en del av det arbetet har en kartläggning om hur verksamheterna ser ut idag genomförts.

Informatörsutbildningar

Informatörsutbildningar hölls med praktiskt och ekonomiskt stöd av förbundskansliet i Uppsala och Linköping. Graden av stöd varierade men i båda fallen hölls längre utbildningar enligt en modell med ett mindre antal studiecirkelträffar och en avslutande helgutbildning. I utbildningen deltog 17 respektive 19 personer. Lokalföreningar i Malmö och Göteborgs hade med hjälp av egna medel informatörsutbildningar.

MIU – Metodutveckling Inom Utåtriktat arbete

De två viktigaste syftena med projektet var att ta fram nya evidensbaserade primärpreventiva metoder samt att utbilda utbildningsledare som ska kunna utbilda kampanjinformatörer lokalt. Det var en omfattande insats som sträckte sig över hela året eftersom vi och Socialstyrelsen gemensamt konstaterade att det fanns behov av kvalitetssäkring och ökat fokus på samtalsbaserade metoder. Utbildningen omfattades tre helger och mellan dessa praktikperioder där metoder och arbetssätt prövades praktiskt. Under projektets gång har vi utformat materialet i samråd med de blivande utbildningsledarna och kampanjinformatörerna. Till kommande kampanjer kommer det att finnas ett utbildningsmaterial och utbildningskoncept i form av en pärm och ett antal kortare pedagogiska filmer.

RFSU, RFSL och RFSL Ungdom har idag inte enbart ett samarbete utan ett gemensamt projekt. Idag har vi sju nyframtagna metoder som på olika sätt syftar till att fördjupa kunskaper och samtalen om säkrare sex och kondom. Vi har 19 utbildningsledare inom det förnyade projektet *Colour of Love*, som ska kompletteras med nio till under våren 2009. Såväl interna som externa utvärderingar har genomförts. Det arbete som gjordes 2008 kommer att ligga till grund för den kommande nationella kampanjen, något som Socialstyrelsen beviljade nationella medel till redan i slutet av året.

Kartläggning av informatörsverksamheten

Med syftet att skapa oss en bild om hur den lokala informatörsverksamhet med fokus på gruppmöten ser ut idag och hur lokala aktörer själva vill utveckla den har vi intervjuat representanter för sammanlagt elva lokalföreningar/lokala grupper.

Det framkom att det finns väldigt många likheter, men också några olikheter. De flesta lokala aktörer fokuserar i första hand på unga i åldern 13-19 år, många gör det i skolmiljö eller fritidsverksamhet. Uppskattningsvis möter RFSU genom sina lokalföreningar och lokala grupper mellan 8 500 och 10 500 personer i gruppmöten.

I de mindre RFSU-föreningarna/grupperna tenderar det ofta att bli en person som är hårt belastad och upplever sig ensam vilket i förlängningen kan göra det svårt att släppa taget om verksamheten. I de större städerna brottas man med behovet av nyrekrytering, utbildningsledare och kontinuitet i informatörsgruppen. Trots att man jobbar hårt och dessutom hittar nya infallsvinklar på arbetet är det tydligt att man saknar stöd, i både den kontinuerliga verksamheten och delar man vill vidareutveckla.

En målsättning, som samtliga lokala aktörerna såg positivt på, är att träffas på regelbunden basis, minst en gång per termin, för att med ett starkare stöd från förbundskansliet bygga vidare på och kvalitetssäkra sitt arbete. Det finns uttalat stöd att betona verksamhetens vikt både inom föreningen och från nationella bidragsgivare som Socialstyrelsen som menar att det är en unik kvalitet hos RFSU.

RFSU-informatörer utbildar apotekspersonal

Ett samarbete inleddes under våren mellan RFSU-förbundet och RFSU AB för att utbilda Apotekets personal i sex- och samlevnadsfrågor inför lanseringen av sexleksaksserien *Trust in Lust*. Över 100 apotek fick under loppet av fem veckor utbildning kring hur man kan tala om lustfylld sexualitet med kunder. En övervägande majoritet av apoteken var nöjda eller mycket nöjda med utbildningarna. Utbildningarna skapade en trygghet hos personalen att tala om dessa frågor på ett sätt man kanske inte gjort tidigare. Förbundskansliet fungerade dessutom som konsumentkontakt. Samarbetet ledde också till mycket goda relationer mellan lokalföreningar och RFSU AB. Samarbetsformen, som var ny för båda parter, blev en succé på alla plan. RFSU AB gav lokalföreningarna inblick i sitt arbete genom att visa upp sin kunskap och kompetens medan de i sin tur fick insikt om hur arbetet hos lokalföreningar och informatörer fungerar.

Sexdagarna

I ett samarbete mellan RFSU Stockholm, SUS (Stockholms Universitets Studentkår) och LAFA arrangerades *Sexdagarna* för sjätte gången på Stockholms universitet den 20-23 oktober. På hemsidan www.sexdagarna.se finns mer detaljerad information om programmet. De allra flesta programpunkter genererade jämfört med tidigare år stor publik, särskilt *Orgasmpanelsamtalet*. På mässan fanns RFSU Stockholm, RFSL Stockholm, SUS, den erotiska butiken Pistill och konstnärerna Ylva-Maria Thompson och Anna Olofsdotter som utställare. Mässan innehöll förutom företag och organisationer även en fotoutställning av fotografen Andrea Belluso på temat *Swedish Fetish* och en *sexfika* där besökarna bjöds på gratis fika under förutsättning att man fikade med en informatör från RFSU och på något sätt samtalade kring sexualitet. För detta användes *Colour of Love*-projektets nyframtagna material. Dessutom hölls en *porrverkstad* där besökarna fick tillverka pins och vykort på temat *porr – gör det själv* medan de samtalade om sex och om *Sexdagarna*.

Samtalsserie på Södra Teatern

För tredje året i rad höll RFSU Stockholm under våren den sexualpolitiska samtalsserien kallad *Sex med RFSU* på Södra teatern. Kvällarna på Södran riktade sig mot både medlemmar och allmänheten. Våren inleddes med en kväll som diskuterade (av)sexualiseringen av kvinnokroppen utifrån de *Bara bröst-* aktioner som ägt rum på ett antal badhus runt om i landet. Sedan följde en som kväll satte hbtq-personers (homo- bi- trans- och queer) brist på rättigheter inom EU-länderna i fokus. Sista kvällen handlade om hur kön och sexualitet gestaltas på teaterscenen.

Mödomshinnan på Sensus

Tillsammans med Sensus studieförbund ordnade RFSU Stockholm den 20 november en diskussionskväll om den så kallade mödomshinnan, som inte finns men ändå väcker sådana känslor. Ett 30-tal personer kom för att höra Eduardo Grutsky från ALMAeuropa och s-kvinnors ordförande Nalin Pekgul redogöra för sina ståndpunkter. Christina Rogala från RFSU redde ut hur olika kvinnors kön kan se ut innan de haft heterosexuella samlag och Meri Liljegren, överläkare vid Kvinnokliniken på Södersjukhuset gav en tänkvärd och inträngande redogörelse för hur verkligheten ser ut inom sjukvården. Rega Svensson, Organisationen för kvinnors frihet i Irak, förklarade varför lakanen ska vara blodiga på bröllopsnatten. Samtal med respekt, kunskap och nya insikter blev resultatet av denna kväll.

V-Day för tredje gången

V-Dayrörelsen firade 10 årsjubileum och RFSU Stockholm arrangerade den 29 mars dagen för tredje gången på teater Pero i Stockholm. *V-Day*, eller *Vaginadagen*, startades av den amerikanska dramatikern Eve Ensler och har *Vaginamonologerna* som en sammanbindande länk i de över 1000 arrangemang som hålls över hela världen. Programmet bjöd på föreläsningar, konstutställningar, workshops, dokumentärvisning, musik och dans. Vaginamonologerna framfördes av bland andra Mian Lodalen, Åsa Regnér, Birgitta Ohlsson, Josefin Brink, Nabila Abdul Fattah och Ylva Maria Thompson.

BDSM

RFSU Stockholms sexualpolitiska BDSM (Bondage Discipline Dominance Submission Sadism Masochism) och fetischism-grupp var under året mycket aktiva. Deras påverkansarbete internt resulterade i att BDSM och fetischism nämns i RFSU:s nya idéprogram som antogs under 2008. Man har i samarbete med andra organisationer jobbat för att informera om BDSM och fetischism under Europride i Stockholm 2008. Man har också tagit fram en informationsbroschyr om BDSM och fetischism. Under slutet av 2008 deklarerade Socialstyrelsen att man till nästkommande år skulle ta bort sjukdomsdiagnoserna för bland annat sadomasochism och fetischism vilket blev ytterligare en stor framgång för gruppens arbete.

URIX, 1-4maj 2008, Malmö

Workshop om sexualitet och rättigheter under namnet *Sex, lika för alla* med fyrtioåriga deltagande ungdomar. Informatörerna använde sig av juridisk kompetens (Linnea Wegerstad i RFSU Malmös styrelse) i framtagandet av ett sexualitetspass med case-övningar i juridiska fall. *Vad säger grupptruck och lag om olika situationer? Och hur berör det oss, dig och mig?*

Informatörspass

RFSU Västervik höll under året informatörspass i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, för en Aspergergrupp och på studieförbundet ABF för en grupp kvinnor med lindrig utvecklingsstörning.

Festivaler

Fem RFSU-medlemmar fanns på plats under de tre dagarna på *Hultsfredsfestivalen*. De delade ut informationsmaterial och kondomer, svarade på frågor och ordnade med aktiviteter. RFSU Västervik fanns också på stadens gator under den årliga *Visfestivalen i Västervik* och delade ut kondomer och svarade på frågor.

Sexualitet i barndomen

Ett arbete under utveckling

Sexualitet i barndomen har sedan 2007 varit ett fokusområde för RFSU. Under 2008 har en mängd aktiviteter genomförts både centralt och lokalt. Det har varit viktigt för organisationen att bygga upp en bred kunskapsbas i ämnet, därför har stor vikt lagts på inhemsk kompetens- och kunskapsutveckling. Bland annat har det gjorts en grundlig inventering av forskning och nyckelpersoner, och en rad kunniga skribenter, forskare och konsulter har knutits till organisationen. Samarbeten har inletts och kontakter har tagits med organisationer som till exempel Vårdförbundet, Svenska Barnläkarföreningen och Riksföreningen för Barnsjuksköterskor samt Stiftelsen Friends.

Tidskriften *Ottar* har gett ut ett temanummer om barns och ungas sexualitet. Från en artikel i det numret gjordes också en skrift som heter *Föräldraskolan* där journalisten Hillevi Wahl ställer frågor till sexualupplysare, forskare och experter om hur man som förälder kan prata med sina barn om sex. Den går att ladda ner på <http://www.rfsu.se/foraldraskolan.asp>.

Det har det gjorts en kartläggning av hur litteratur om barns sexualitet, om och för barn, ser ut. Argumentationsunderlag har tagits fram till stöd för organisationen lokalt och centralt. I lokalföreningarna har det genomförts en rad utbildningar och föreläsningar, bland annat på *V-Day* i Stockholm, hos RFSU Göteborg och i RFSU Malmös studiecirkel *Sex för vuxna*. I Göteborg har det också startats föräldragrupper för att diskutera barns och ungas sexualitet.

Sexualundervisning

Skolans sex- och samlevnadsundervisning

RFSU:s arbete med sex- och samlevnadsundervisningen var under 2008, liksom under föregående år, framför allt inriktat på skolsajten, kurser och föreläsningar och arbetet med lärarutbildningarna.

De två metodskrifter som RFSU gav ut 2007, *Samtala om pornografi skolan. En handledning från RFSU* och *Jag visste när jag var tio. En handledning för att stödja homosexuella, bisexuella och transpersoner i skolan*, uppmärksammades även under 2008 i media liksom att RFSU ombads att hålla fortbildningar för skolpersonal utifrån dem. Det senare gäller framför allt hbt-skriften.

Lärarutbildningarna har varit föremål för RFSU:s arbete under flera år. RFSU vill att kunskap om sex och samlevnad ska bli ett obligatoriskt moment för alla blivande lärare, eftersom frågor om sexualitet och relationer är något alla lärare på olika sätt möter i sin dagliga gärning. En utredning om en ny lärarutbildning tillsattes av regeringen under 2007. Den redovisade sitt uppdrag i december 2008 med betänkandet *En hållbar lärarutbildning SOU 2008:109*.

Med anledning av utredningen har RFSU deltagit i diskussionen om lärarutbildningen på olika sätt. RFSU träffade utredningen och har fört korrespondens med den, bland annat om forskning i sex- och samlevnadsundervisning. RFSU har också haft kontakter med lärarförbund och studenter i frågan, liksom myndigheter och arbetsgrupper inom departementen. Ett flertal motioner, från alla partier, i riksdagen handlade om sex och samlevnad på lärarutbildningen. Frågan har tagits upp i Nationella hiv-rådet och med Socialstyrelsen. I olika debattartiklar och mediainslag har frågan tagits upp av RFSU. Enigheten om nödvändigheten av att det bör bli ett obligatoriskt moment i lärarutbildningen är stor. I utredningens förslag nämns sex och samlevnad som en önskvärd kunskap för de lärare som undervisar äldre barn, det vill säga tonåringar från årskurs 7, men något obligatorium föreslås inte. Även genusfrågorna behandlas mycket kort, inte mer än att man rekommenderar att genus integreras i lärarutbildningen.

RFSU hade under året regelbundna kontakter med Myndigheten för skolutveckling, Skolverket, Socialstyrelsen, Länshälsolaget, Lärarförbundets studerandekommitté, Förenade Pedagogstudenter med flera intressenter och aktörer på området.

Utöver kontakter via skolsajten, föreläsningar med mera har RFSU under året fått runt 150 olika förfrågningar från lärare, elever, forskare, journalister med flera både i Sverige och internationellt om sexualundervisning; allt från metoder till att planera konferenser. Exempelvis har RFSU tagit emot forskare och folkhälsoplanerare från Japan, Frankrike och Storbritannien.

Värt att särskilt uppmärksammas är *Sex, unga och skolans roll* en skolkonferens med 350 deltagare som anordnades i Göteborg 29 oktober 2008 av Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad, där RFSU medverkade med flera föreläsningar och seminarier.

Under året hade Utbildning & Information en praktikant från Kulturvetarlinjen i tre månader. Under praktiken genomförde hon en studie av sex- och samlevnadsundervisningen på två högstadieskolor med en majoritet elever som har ett ursprung i andra – företrädesvis utomeuropeiska – länder. Rapporten heter *Inget problem! Mål och dialog. Sex- och samlevnadsundervisningen på två mångkulturella högstadieskolor* och finns att ladda ner på skolsajten, www.rfsu.se/skolsajt.

RFSU fick under året ett anslag från Allmänna arvsfonden för att i samarbete med UR (Utbildningsradion) göra en animerad film om sex och samlevnad riktad till högstadieelever. Den beräknas vara klar i slutet av 2010. Till projektet hör också fortbildning av lärare.

RFSU gjorde en kartläggning av SFI-skolornas behov av material för att undervisa i sex och samlevnad. Planering av kurs för SFI-lärare påbörjades och ska genomföras under 2009.

Projekt Tränis

En av insatserna som genomförts 2008 är pilotprojektet Tränis i samarbete med Agnesfrids gymnasiet i Malmö. Bakgrunden till samarbetet var att påbörja framtagandet av en ny metod, där eleverna bidrar i sexualundervisningen med sin ämnesexpertis. I gengäld får de sexualundervisning. Syftet är att hänga samman undervisningen med flera och gärna kreativa ämnen, involvera fler lärare och perspektiv samt sätta sexualiteten i nya mentala rum. Rent praktiskt genomfördes undervisningen med två separata klasser vid två separata tillfällen, där förmiddagen vigdes åt sexualkunskap och eftermiddagen åt att skapa *tränisar*. Resultatet var mycket lyckat och banade väg för mer planering och nya försök 2009.

Sexualupplysning till allmänhet

Sexualupplysning i media

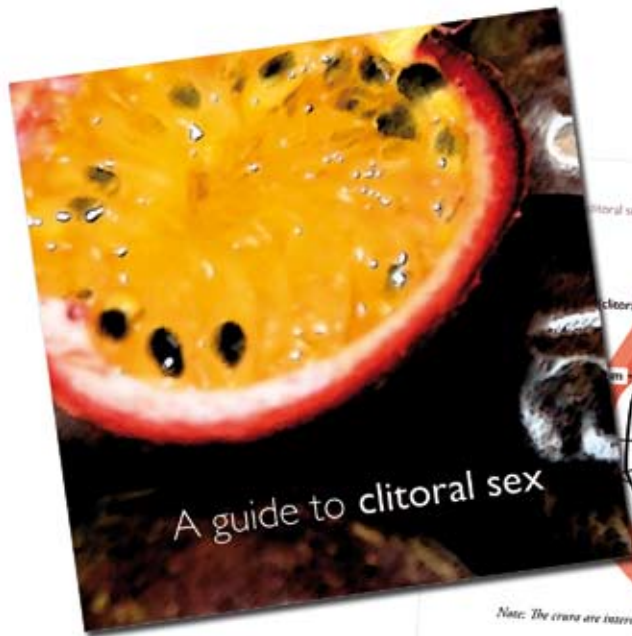
Media är fortsatt en viktig kanal för RFSU att nå ut med sexualupplysning till en bred allmänhet. Vi försökte därför under året att möta de förfrågningar som kom in från press och etermedia. Mediekontakterna består både i en direkt medverkan i artiklar eller i tv- och radioprogram men även som en del i journalisternas researcharbete. RFSU:s samarbete med tidningen Metro, där RFSU medverkat varje fredag i artiklar samt med att besvara frågor från allmänhet, avslutades i september. RFSU medverkade även med ett stort antal artiklar i en bilaga i *Aftonbladet* på *World Aids Day* med namnet *Sexuell hälsa*.

På RFSU:s skolsajt kan man hitta artiklar om metoder, ledarkommentarer på sex- och samlevnadsområdet, materialtips, sexualpolitik med mera. Skolsajten uppdateras regelbundet, under 2008 om exempelvis särskolan, en ungdomsmottagnings arbete mot hedersrelaterat våld och sex och samlevnad på lärarutbildningen i Falun. *Skolsajten* ger ut ett nyhetsbrev sju, åtta gånger per år, som finns att läsa på hemsidan men som man också kan prenumerera på. År 2008 innehöll nyhetsbrevet runt 120 olika notiser relaterade till sex- och samlevnadsundervisningsfrågor. För närvarande är drygt 700 personer direktprenumeranter. Skolsajten har 1 200 besökare per månad.

RFSU medverkade även i media och seminarier om sex- och samlevnadsundervisning mer generellt, bland annat på *Stockholm Pride*, *Sexdagarna* i Uppsala och *Bok- och biblioteksmässan* liksom på en *Sex- och samlevnads-konferens* som RFSU:s motsvarighet i Portugal, APF, anordnade.

RFSU:s praktikor

Under 2008 påbörjades ett arbete med att ta fram fyra nya praktikor. De små broschyrerna är ett bra sätt att nå ut med information i särskilda frågor. I maj 2008 släpptes den första av dessa praktikor: *Praktika för klitorissex*. Bakgrunden till den skriften är att det fortfarande finns en okunskap om klitoris anatomi och dess betydelse för kvinnors njutning. Med skriften ville RFSU höja kunskapsnivån, men också skapa ett samlingsbegrepp för sexuella tekniker där stimulering av klitoris är i fokus. Tanken var att på det sättet uppmärksamma den formen av sex och göra folk mer medvetna. Praktikan fick stor uppmärksamhet i media och intresset att beställa den var så stort att den fick tryckas om tre gånger. Praktikan översattes också till engelska. De övriga praktikorna som påbörjades väntas gå i tryck i början av 2009. Under året översattes också *Kondompraktika för män* till engelska. Arbetet med att översätta bland annat kondompraktikan till arabiska påbörjades.

A guide to clitoral sex

clitoral sex

Note: The crura are internal and not visible from outside.

The clitoris

For many people, both scientists and individuals, proud to have "discovered" the clitoris. For a long time the clitoris seems to have been regarded as the most obvious female sex organ, but at some point in the 19th century this focus on the clitoris disappeared in favour of the vagina. Female sexuality was increasingly associated with child-bearing and the clitoris was largely obliterated from the official medical map. In 1905, however, the clitoris was officially "rediscovered" by Sigmund Freud. Freud also believed there were two kinds of orgasm: clitoral and vaginal. The vaginal orgasm, in Freud's view, was the "mature" and desirable kind. Since the mid 20th century researchers and activists, mainly from the United States and Australia, have been working to gain

Condoms - a user's guide

Ten penis facts with implications for condom use

Size may indeed matter, at least when it comes to using a condom. When youths and men say that they find condoms too small, this is often dismissed as typical male boasting. And sometimes it is true. Youths in particular like to joke about penis size. But the question should be taken seriously. It is true that it would be hard to find a penis so big that it wouldn't fit in a condom, since condoms are so elastic.

However, the reverse is also true: a condom can be too small or narrow. But length is rarely the problem; rather, it is the girth or shape

...the condom package in the centre. There is a small nick in the condom a fraction, so that you know in which direction it is easy to find in the dark.
...an erection before you start unrolling the condom on your penis. If you have a foreskin, retract it.
...unrolled the condom a little, pull your foreskin back up and squeeze any air out of the tip of the condom. Then unroll the condom all the way down to the base of your penis.
...draw your penis before your erection subsides. Keep the condom in place as you withdraw.
...condom in a garbage bag. Don't flush it down the

Studiecirkel sex och samlevnad för vuxna, hösten 2008

Den 18 november avslutades RFSU Malmös studiecirkel Sex och samlevnad för vuxna. Det blev en lyckad satsning med roliga diskussioner och högt i tak! Sammanlagt runt 15 deltagare på åtta träffar, från september till november. Ämnen som abort, onani, relationer, sex och juridik, sexualitet i barndomen, sex i bilder och alternativ sexualitet startade diskussioner och vände och vred på begrepp. RFSU Malmö samarbetade med Folkuniversitetet och alla föreläsare ställde upp ideellt. Troligtvis fortsätter cirkeln, och andra cirklar startar, under 2009.

Kliniska erfarenheter

Klinikens kunskaper och erfarenheter har efterfrågats vid många tillfällen, under året. Detta har inneburit ett antal intervjuer och medverkan i dags- kvälls- och veckopress, facktidningar, radio och TV-program. Ämnen som varit aktuella är bland annat smittspårning/smittskyddslagen, aborter, preventivmedelsanvändningen, bristande lust och unga vuxnas sexuella problem. Därutöver har klinikens personal ett uppdrag att svara på ungdomars frågor i taltidningen *Oboj*.

International Training Programme (ITP)

RFSU genomförde fyra stycken ITP-kurser som finansierades av Sida. Sammanlagt sökte 591 personer till våra kurser och vi utbildade 104 av dem.

I januari/februari anordnade RFSU kursen *Sexual and Reproductive Health and Rights for Adolescents (SRHRA)* i samarbete med IHCAR, Karolinska Institutet. En specialdesignad kurs som fokuserade på tre länder Kenya, Tanzania och Uganda. Kursen hade 27 deltagare och de inbjudna länderna representerades av 9 personer var.

Under hösten hade RFSU kursen *Sexual and Reproductive Health and Rights for Adolescents (SRHRA)* tillsammans med IHCAR, Karolinska Institutet. För första gången var den här kursen riktad till MENA-området (Mellanöstern och Nordafrika) och kursen hade även ett fåtal deltagare från Centralamerika. På kursen var det 24 deltagare som representerade 10 länder.

För tredje året i rad organiserade RFSU tillsammans med IHCAR den franska kursen *Santé et Droits Sexuels et Reproductifs des Adolescents. (SDSRA)*. Precis som de två tidigare kurserna så var det länder i Västafrika som bjöds in. Under oktober/november var 26 deltagare i Stockholm från 10 olika länder.

För andra året organiserades kursen *LGBT* (lesbian, gay, bisexual, transgender/transsexual; motsvarande svenska hbt) *and Human Rights* tillsammans med RFSU. I år bjöds Östeuropa, Centralasien och Sydostasien in och totalt var det 27 personer från 11 länder som deltog i kursen i Stockholm under november. Precis innan sommaren anordnades även 2007 års uppföljningsvecka på Bali i Indonesien.

ITP-kurser i Indien avslutade

ITP-kursen *Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR)* for young people, som arrangerades under fem år i New Delhi, Indien, avslutades 2008 med en slutrapport och en bok som beskriver kursernas upplägg och innehåll. Boken har skickats till alla deltagare, cirka 125 personer, för att kunna användas som vägledning när det gäller fakta och metoder, men också en påminnelse om att fortsätta sitt arbete.

Behandling och rådgivning

RFSU-klinikens verksamhet

Övergripande verksamhetsmål

Att vara ledande när det gäller kliniska sex- och samlevnadsfrågor. Våra kunskaper och erfarenheter ligger till grund för ställningstaganden, förslag och krav på samhällsåtgärder som RFSU och andra intressenter driver. Klinken ska prioritera verksamheter med inriktningen att skaffa kunskap om problemområden som samhället inte har etablerat metoder för att möta och behandla.

Vi strävar efter att vara en mottagning där alla, oavsett kön, ålder, funktionshinder, social position, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning ska känna sig välkomna.

Verksamhetsmål 2008

Att erbjuda medicinsk och psykoterapeutisk rådgivning och behandling till enskilda människor i frågor som rör sexualitet. Att utifrån den kliniska verksamheten utveckla metoder samt utforma och genomföra utbildningar och ge handledning såväl nationellt som internationellt. Att verka för att den kliniska kunskapen sprids.

Verksamheten

RFSU-klinikens verksamhet består av både kliniskt och utåtriktat arbete. Den kliniska delen innehåller sexualmedicinsk- och psykoterapeutiskt patientarbete. Den utåtriktade verksamheten består, bland annat, av kursverksamhet, handledningsuppdrag, kontakter med media med mera.

Det totala antalet patientbesök uppgick under året till 12 732, vilket innebär en ökning med ca 20 procent sedan 2007. Framför allt är det barnmorske- och sjuksköterskebesöken som ökat. De flesta som sökt sig till kliniken har alltså gjort det för att få råd om STI och preventivmedel. Av klinikkens besökare var ca 45 procent män och 55 procent kvinnor. Åldersspridningen var stor men den största gruppen besökare var mellan 20-35 år.

Mottagningsverksamhet

RFSU-kliniken har haft mottagningstid dagtid måndag till och med torsdag samt kvällsmottagning tre kvällar i veckan. Det är barnmorskor, sjuksköterskor och läkare som har tagit emot 90 procent av patientbesöken under 2008. Tio procent av dessa har träffat läkare.

Besöksorsak

Den vanligaste anledningen till besök vid kliniken har varit oro för sexuellt överförda infektioner. Kvinnorna vill också ha råd om preventivmedel och få recept på dessa. Övriga frågor har gällt andra sexuellt relaterade problem, så som till exempel smärta vid samlag. Många patienter återkommer till RFSU kliniken men varje år tillkommer det också ett antal nya besökare. Andelen nybesök brukar ligga mellan 30-40 procent vilket även gäller för 2008 då andelen var 35 procent.

Kön- och åldersfördelning

Det är ca 20 procent fler kvinnor som söker sig till den sexualmedicinska mottagningsverksamheten, vilket beror på att preventivmedelsrådgivningen och förskrivning av, bland annat, hormonella preventivmedel i huvudsak efterfrågas av kvinnor.

Åldersmässigt är spridningen stor men den största gruppen (ca 70 procent) är mellan 20-35 år.

Öppet husmottagning

Öppet husmottagningarna mellan klockan 13-20 på måndagar och klockan 9-12 på torsdagar är mycket populär bland besökarna. Under 2008 ökade vi tillgängligheten genom att utöka mottagningstiden med två timmar. Trots detta, har vi inte alltid haft möjlighet att ta emot alla som söker till oss. Vi har då erbjudit annan bokad tid eller hänvisat till andra mottagningar. Under 2008 införde vi webbokning via vår hemsida, som ett alternativ till telefonbokningen vilket patienterna upplevt som mycket positivt.

Preventivmedelsrådgivning

Under året har barnmorskorna och läkarna på kliniken förskrivit nästan 2000 p-pillerrecept. De mest förskrivna preparaten är *Neovletta*, tätt följt av *Cerazette* och *Yasmin*. P-ring är ett preventivmedel som allt fler kvinnor vill använda men eftersom detta inte ingått i läkemedelssubventionen förrän under senare delen av 2008 har denna metod varit förenad med höga kostnader för patienterna. Trots detta är många kvinnor som valt *Nuvaring*. De kvinnor som valt *Implanon*, preventivmedel i form av en stav som sätts in under huden, och spiral har varit något fler än tidigare. Fortfarande rör det sig dock bara om cirka 60 kvinnor för vardera preventivmetoden. Av spiralerna (hormon- och kopparspiral) är det kopparspiral som flest kvinnor valt.

Sexuellt överförda sjukdomar

Provtagning, behandling och smittspårning är viktiga delar i arbetet med att förebygga spridning av de sexuellt överförda sjukdomar. Av infektioner är klamydia den dominerande. Antalet smittade har ökat kraftigt under de senaste åren. Under 2008 kan man dock se en viss stabilisering i sjukdomsincidensen på riksnivå.

Under 2008 har vi tagit nästan 1000 fler klamydiaprover än förra året. Trots detta, har vi endast ett tiotal fler positiva prov vilket överensstämmer med den stabilisering av klamydiaincidensen som man sett på riksnivå.

Smittspårningen tar alltmer resurser i anspråk vilket dels påverkas av ökningen av antalet smittade, dels av hur många sexuella kontakter som varje smittat har haft de senaste 12 månaderna. Under 2008 har vi inte kunnat uppfylla kravet på spårning 12 månader tillbaka utan varit tvungna att begränsa tiden till sex månader. Sammanlagt har vi under året spårat närmare 1300 kontakter.

Antalet nyupptäckta hivpositiva har på riksnivå varit färre i år än 2007. På kliniken har vi dock haft några fler positiva prover än tidigare vilket kan förklaras av att vi tagit cirka 500 fler hivprover under året.

STI-provtagning

Klamydiamåndag är ett återkommande initiativ från bland annat Lafa (Enheten för sexualitet och hälsa) för att göra testning för klamydiainfektion lättillgänglig. RFSU-kliniken deltog den 15 september med ett drop-in från klockan 9-19. Ett hundratal klamydiaprovgogs.

Prov	Antal prov	Antal positiva	Kvinnor, positiva prov	Män, positiva prov
Klamydia	6326	515	240	274
Gonorré	1338	5	2	3
Syfilis	289	0	0	0
Hiv	1827	4	1	3
Summa:	9780	524	243	280

Preventivmedels- och STI-rådgivning per telefon

En timme varje dag har en barnmorska tagit emot telefonsamtal från allmänheten. Dessa samtal har under året uppgått till cirka 1000 stycken. Av dessa är det ca 65 procent kvinnor och 35 procent män som ringt för rådgivning. De vanligaste frågorna har gällt preventivmedel, STI samt problem relaterade till kroppen och sexualiteten. Telefonen är tillgänglig för alla oavsett var i landet man bor och att kunna ställa frågor anonymt är uppskattat.

Sexualrådgivning och psykoterapeutisk verksamhet

Mottagningsverksamhet

För sexualrådgivningen och det psykoterapeutiska arbetet svarar en behandlingsgrupp med psykoterapeutisk utbildning och erfarenhet. Två fastanställda legitimerade psykoterapeuter utgör ”navet” i verksamheten. Övriga terapeuter är konsulter och har sina huvudsysselsättningar i annat psykoterapeutiskt behandlingsarbete och utbildningsverksamhet.

Under 2008 har verksamheten genomgått en stor förändring då en av klinikens terapeuter gick i pension efter drygt 30 år i verksamheten. En ersättare har rekryterats, hon påbörjade sin tjänstgöring i september. Denna omställning har bland annat, inneburit att vi under året fått begränsa våra åtaganden både avseende patientbesök, handledning och annat utåtriktat arbete.

RFSU

Antalet besök till den terapeutiska verksamheten uppgick under 2008 till 1002. Detta motsvarar tio procent av klinikens besökare. Det har varit något fler män än kvinnor som besökt mottagningen. Åldersfördelningen har varit spridd men den största andelen besökare har varit mellan 26–35 år.

Sexualrådgivning via telefon

Basen för den sexualrådgivande och psykoterapeutiska verksamheten är en telefonmottagning som är öppen fyra dagar i veckan, en timme åt gången. Under år 2008 svarade tre av klinikens psykoterapeuter för dessa fyra timmar. Cirka 800 personer har fått individuell sexualrådgivning per telefon. Samtalen kommer från hela landet men främst från Stockholms län och det är något fler män än kvinnor som ringer.

Männens frågor gällde främst erektionsproblem, för tidig sädesavgång, bristande lust eller sexberoende. Det är också vanligt att mannens partner konsulterar kliniken för till exempel hans bristande lust eller hans sexmissbruk. Även i telefonsamtalen från kvinnor har bristande lust varit ett återkommande problemområde. Därutöver har, bland annat, smärtupplevelser i samband med samlag och sexuella övergrepp och dess konsekvenser varit orsaker till att kvinnor sökt hjälp. Även anhöriga till personer som utsatts för sexuellt våld tas emot för samtal på RFSU-klinken. Kliniken samarbetar med Södersjukhusets Akutmottagning för våldtagna kvinnor och Stockholms kommuns kriscentrum för kvinnor.

Vi tycker oss ha sett en tendens till att telefonsamtalen under 2008 i större utsträckning handlat om svårare problem än tidigare. Bland annat, är det allt fler unga vuxna som uttrycker djup oro över sina sexuella svårigheter så som tvångsmässig sexualitet, funktionsstörningar och bristande lust.

Telefonrådgivningen kombineras med tidsbeställning vilket innebär att patienterna har erbjudits tider utifrån de resurser kliniken har. Även akuta tider har kunnat erbjudas vid behov. Patienter har också kunnat hänvisas till andra institutioner eller mottagningar som finns i klinikens kontaktnät.

Utöver enskilda människors frågor kommer många förfrågningar från till exempel psykiatrins öppenvård, familjerådgivningen eller enskilda terapeuter som inte tycker att de har tillräcklig sexologisk kompetens eller möjlighet att möta de sexuella problemen inom sina respektive verksamheter.

Sexualrådgivning via internet – RFSU:s frågelåda

Genom frågelådan på RFSU:s hemsida når vi ut till ett stort antal personer med sexualupplysning. Förutom de drygt 600 sökbara exempelfrågor som är tillgängliga i frågelådan så finns möjlighet att ställa en personlig fråga och få råd i frågor som rör sexualitet och samlevnad. Under 2008 ställdes och besvarades cirka 3000 personliga frågor och drygt 200 000 läsningar gjordes av exempelfrågorna. Könsfördelningen är helt jämn när det gäller besökarna i frågelådan. Vi kunde dock se att det under året var något fler tjejer/kvinnor som ställde en personlig fråga. Metodutvecklingsarbete sker löpande i frågelådan. Fokus för året var sexuellt risktagande och hur vi inom ramen för frågelådan på bästa sätt kan förebygga könssjukdomar och oönskade graviditeter. Årets frågelådsrapport var även på detta tema.

Utvecklingsarbete vid RFSU-kliniken

I november genomfördes den årliga enkätundersökningen som mäter patienttillfredsställelse. Resultatet visar att patienterna skattar tillgängligheten, väntetider, personligt bemötande, och service mycket högt. Kritiken som framkom handlar främst om väntrummet och att det saknas kaffe/thé eller andra förfriskningar.

Under året har vi lagt ner ett omfattande arbete med att kvalitetssäkra klinikens arbete, vilket inneburit kartläggning och granskning av rutiner och processer. Resultatet är en datorbaserad kvalitetshandbok som ska ligga till grund för allt arbete och för verksamhetens förbättringsarbete. Arbetet, som har kommit en bra bit på väg, fortsätter under 2009.

All fastanställd personal samt en stor del av konsulterna har under 2008 genomgått en hbt-utbildning. Utöver de kunskaper och insikter som denna kurs gav har vi också gjort en översyn av den fysiska miljön i, bland annat, väntrummet. Vi har också utvidgat informations- och tidningsutbudet.

Verksamhetschefen deltog, under våren, i en studieresa till Uganda. Deltagarna, som huvudsakligen utgjordes av medlemmar i RFSU:s styrelse, besökte RFSU:s systerorganisation och det jämställdhetsprojekt *Men as equal partners (YMEP)* som vi driver tillsammans med våra systerorganisationer i Uganda, Kenya, Tanzania och Zambia.

Under senare delen av hösten 2008 påbörjade psykoterapeuterna en kartläggning av telefonrådgivningens samtal från unga vuxna, personer över 60 år samt förfrågningar från psykiatrin. Detta i syfte att undersöka vilka problemområden som dominerar i just dessa grupper och vilken typ av insatser som efterfrågas.

Under året har en klinikerbetsgrupp bildats. I denna ingår representanter i RFSU styrelse, generalsekreteraren samt delar av klinikens personal bildats. Syftet med arbetsgruppen är, bland annat, att främja insyn och delaktighet i klinikens arbete.

Utåtriktat arbete

Handlednings- och konsultverksamhet

Ett stort antal konsultationer/handledning gav per telefon. Förfrågningarna kommer främst från psykiatriska öppenvårdsmottagningar, sjukhus, socialtjänsten och kriminalvården. Handledning och konsultationer gavs också till enskilda och grupper på olika mottagningar och i samband med uppsatsskrivning och forskningsuppdrag. Därutöver har psykoterapeuterna haft flera fasta handledningsuppdrag för barnmorskor, kuratorer och psykologer på ungdomsmottagningar med mera.

Studiebesök som vi tagit emot på kliniken

Under året tog vi emot ett stort antal intresserade människor som vill komma och ta del av vårt arbete både från nationellt och internationellt håll. Några av de nationella besökarna var socialminister Göran Hägglund och äldre- och folkhälsoministern Maria Larsson. Andra besökare är till exempel verksamheter med liknande uppdrag så som Sexologiska mottagningen i Umeå men också föreningar som arbetar med angränsande områden som Terrafem. Regeringens utredare Ander Milton, samordnare för arbetsgruppen som ska se över hur arbetet med att förebygga oönskade graviditeter kan stärkas besökte oss också för att informera sig om vårt arbete.

Kompetensutveckling, utbildningar, konferenser och seminarier

Personalens kompetens är den viktigaste faktorn för att upprätthålla kvaliteten i verksamheten. Målen för kompetensutvecklingen 2008 var, bland annat, att samtliga av de fast anställda skulle ha varit på minst tre för verksamheten relevanta föreläsningar under året samt gjort minst ett, för verksamheten relevant, studiebesök per månad. Dessa mål har uppfyllts. Utöver de föreläsningar, studiebesök, seminarier, temadagar och konferenser som arrangeras av RFSU har personalen tagit del i en rad andra utbildningar vilket framgår i slutet av verksamhetsberättelsen.

Rådgivning i Malmö

RFSU-Gruppen Malmö Bedriver sedan 1990 hiv-preventivt arbete i Region Skåne och riktar sig till den sexuellt aktiva befolkningen, såväl ungdomar som vuxna, oavsett sexuell identitet eller sexuell praktik. För att öka målgruppens sexuella medvetenhet och främja ett säkrare sexuellt beteende ur smittskyddssynpunkt arbetar man med utbildning, rådgivning och information. Innehållet i insatserna fokuseras på sexualitet, samlevnad och säkrare sex.

Rådgivningsverksamhet

Under året har rådgivningsverksamheten, liksom föregående år, bestått av telefonrådgivning, rådgivning via e-post samt möjlighet till besök för individuell eller parrådgivning av korttidskaraktär enligt den lösningsfokuserade metoden. Under året har vi avsatt ca 90 timmar till telefonrådgivning och använt ytterligare omkring 50 timmar för samtal av rådgivningskaraktär utanför rådgivningstiden på måndagar.

Förutom de frågelådor som RFSU-Gruppen arbetar med har vi även nåtts av rådgivningsmejl, mellan två till tio frågor per vecka. RFSU-Gruppens besöksrådgivning omfattade under året ca 25 procent av en tjänst inklusive förberedelse, handledning samt efterarbete. Detta motsvarar fyra besök per vecka. Fyra kvinnor vid sammanlagt 13 tillfällen samt 19 män vid sammanlagt 48 tillfällen har besökt oss under året. Även fyra par vid totalt fyra tillfällen har besökt oss för rådgivning. Därutöver har vi vid ett flertal tillfällen konsulterats av personal inom den offentliga hälso- och sjukvården per telefon eller i direkt möte. Det har också ägt rum två handledningsdagar under året avseende rådgivningsverksamheten.

Utbildningsverksamhet

RFSU-Gruppen Malmö har i samarbete med FAST (Försäljning av sexuella tjänster, Prostitutionsenheten, Malmö Stad) genomfört utbildningar riktade till personal och pedagoger inom Fritidsverksamhet (Så Sant Fritid) och pedagoger från skolor knutna till Så Sant Skola i Malmö. RFSU-Gruppen Malmö har även utbildat ungdomscoacher från Lugna Gatan, Fryshuset Malmö. Man har påbörjat ett samarbetsprojekt med RFSU Rådgivningen Skåne riktad till gruppen Hälso- och Samhällsinformatörer, en verksamhet i Länsstyrelsen och Region Skånes regi. Man har utbildat personal vid socialpsykiatri i Vellinge kommun och LSS-omsorgen i Malmö, Landskrona, Tomelilla och Båstad, SFI-elever i Malmö och Eslöv, sjukhuskuratorer vid Lunds Lasarett, ungdomsledare vid Rädda Barnen i Lund, volontärer vid Noaks Ark Skåne, informatörer vid P6 och Kärleksakuten i Lund. Man har föreläst under den nationella barnmorskekonferensen, för personal inom Region Skåne, studenter vid Malmö Högskola och deltagare under European Social Forum. Man har även utbildat informatörer till RFSU-Gruppens egen verksamhet och Komikondom. Man har även riktat 46 informationsinsatser till totalt 1200 personer, främst elever vid skånska skolor, men också gäster på behandlingshem, konfirmander, ungdomar på fritidsgårdar runt om i Skåne samt ensamkommande flyktingbarn i Malmö.

Internationellt samarbete

Ramorganisation till Sida

Under 2008 fick RFSU status som ramorganisation till Sida. Det innebär att vi blir samtalspartner till Sida i frågor om bistånd och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) globalt samt att vi har möjlighet att sluta ramavtal för ett långsiktigt arbete med SRHR i världen. Under året har därför processen med att ta fram och förankra mål och strategier för det framtida arbetet startat. Omvärlds- och nulägesanalyser har gjorts och tillsammans med medlemmar har vi på olika workshops tittat på drivkrafter och framtida möjligheter att utveckla aktivism runt de internationella frågorna. I november antog förbundsstyrelsen efter en remissrunda bland lokala föreningar och grupper samt organisationsmedlemmar ett program, innehållande vision, strategi och teman för det internationella arbetet. Arbetet med att utforma ramverksamheten fortsätter 2009. Det betyder att projekt, samarbetspartners och aktiviteter kommer att identifieras och beskrivas men också att kompetens, rutiner och riktlinjer för att kvalitetssäkra verksamheten ska utarbetas. Ansökan för 2010-2012 ska vara inlämnad till Sida den 1 oktober 2009.

Homo- bisexuella och transpersoner

RFSU har under året slutit avtal med Sida om att vara ledande organisation för ett nätverk av sydasiatiska hbt-organisationer. Samarbetet kommer att fortsätta under fem år och innebär såväl regional samverkan som direkt organisationsstöd och kapacitetsutveckling. Under 2008 hölls två regionala workshopar i Bangladesh respektive Nepal. Målen för nätverket handlar om utvecklat påverkansarbete, starkare organisationer och bättre nätverkande mellan organisationer med syfte att öka rättigheter och hälsa. 14 organisationer ingår i nätverket, varav 12 lämnade in projektansökningar till RFSU för arbete under 2009. Under året har RFSU

besökt samtliga deltagande organisationer för att göra organisationsbedömning som kan ligga till grund för riktat organisationsstöd. ITP-programmet om hbt och mänskliga rättigheter har vid sidan av nätverket varit den insats som tydligast direkt arbetat med hbt-frågor.

RFSU medverkade vid ett möte för organisationer i nord som har samarbeten med hbt-organisationer i syd. Mötet hölls i Oslo och organisationer från fem länder deltog för att se hur samordning kan ske i denna växande del av SRHR-biståndet.

Internationella samarbetsprojekt

Samarbete med två organisationer i Bangladesh – Bangladesh Association for Prevention of Septic Abortion (BAPSA) och Reproductive Health Services, Training and Education Programme (RH STEP)

Sida stödjer Menstrual Regulation (MR) Program i Bangladesh. Detta program innebär att organisationerna BAPSA och RHSTEP tillhandahåller säkert avbrytande av graviditet och att de utbildar personal i att utföra MR. I Bangladesh är abort förbjudet men inte MR som innebär att man gör en skrapning av livmodern då mens uteblivit utan att då veta om man är gravid eller inte. MR infördes i Bangladesh i samband med inbördeskriget på 70-talet då många kvinnor blev gravida efter våldtäkt.

Samarbetet började maj 2007 i samband med ett Sidauppdrag som innebar att RFSU skulle stödja de nämnda organisationernas utveckling mot att involvera flera SRHR komponenter i sitt arbete. Det togs fram ett gemensamt förslag där RFSU skulle stödja de två organisationerna arbete inom SRHR. I maj 2008 kom RHSTEP och BAPSA till Sverige för att göra studiebesök samt planera konkret samarbete. Planeringen utmynnande i att RFSU ska bidra med kunskapsöverföring för att starta och driva ungdomsmottagningar. Den första kursen planerades för december 2008 men RFSU:s medverkan blev inställd på grund av oroligheter i Thailand och teamet från RFSU fick återvända till Sverige. Ambitionen är att fortsätta arbetet under 2009.

MAMTA i Indien

Det mångåriga samarbetet med MAMTA (Health Institute for Mother and Child) fortsatte under året för medel som redan utbetalats till projektet, sk no cost extension. Huvudparten av aktiviteterna skedde hos MAMTA i Indien och syftar till att skapa hållbarhet för projektet efter dess avslutande. RFSU genomförde en workshop kring hiv-positivas behov och rättigheter med MAMTA-personal och deltagare från nätverket som arbetar för hiv-positiva. RFSU har också svarat för en workshop om spridning av resultat.

স্বাস্থ্য পরিষেবা
 সৌন্দর্য !!!
সবুজ বাংলা কারুশিল্প
 একটি স্বাস্থ্যকর এবং পরিবেশবান্ধব কারুশিল্প।
 এখানে মিলিওনগুলি কর্মসংস্থান রয়েছে।
 এখানেই মিলিওনগুলি কর্মসংস্থান রয়েছে।
 এখানেই মিলিওনগুলি কর্মসংস্থান রয়েছে।
 এখানেই মিলিওনগুলি কর্মসংস্থান রয়েছে।

ফোন - ৫২০৬৯

বাপসা ক্লিনিক

BAPSA CLINIC.

ক্লিনিকের সময়- সকাল ৮-৩০ - ৩টা পর্যন্ত, শুক্রবার ও সরকারী ছুটির দিন বন্ধ,
 এম. মঞ্জিল, আলীপুর, চৌমুহনী, কোমসগঞ্জ, নোয়াখালী।

বাণী জেট

RFPA i nordvästra Ryssland

RFPA är RFSU:s ryska systerorganisation. En sista aktivitet under förlängningen av projektet hölls i juni och bestod i en konferens i Moskva som belyste förutsättningarna för arbete med sexuella och reproduktiva rättigheter i Ryssland. Ett femtiotal deltagare samlades två dagar under ledning av RFSU och RFPA och med internationella talare som lyfte fram olika aspekter av rättighetsperspektivet i förhållande till sexualitet i Ryssland. Ett gemensamt uttalande från deltagarna sammanfattade konferensen, som också fick täckning i media. Med denna aktivitet avslutades projektet som slutrapporterats till Sida.

Kaliningrad, Ryssland

Under våren 2008 avslutades samarbetsprojektet mellan RFSU och Hälsoministeriet i Kaliningrad. Projektet syftade till en utveckling av ungdomsmottagningars arbete med sexualitet, ungdomar och prevention. I april gjordes en uppföljning med intervjuer av personal och beslutsfattare. Alla säger att de fått mycket ny kunskap, nya arbetsmetoder och ett nytt synsätt på ungdomar och sexualitet genom projektets aktiviteter. Ett annat resultat är att ungdomsmottagningarna inom länet har träffats och diskuterat erfarenheter. Att nätverk har bildats inom Kaliningrad, och mellan Sverige och Kaliningrad.

Några röster som illustrerar resultatet:

”Jag är inte längre rädd för att prata om homosexualitet och sexuellt våld, förut undvek jag det.”

”Vi vågar prata om saker med ungdomar som vi förut undvek. Till exempel med 15-16 åringar pratar vi idag om sex, debut, preventivmedel och relationer.”

”Förut kunde vi inte berätta det vi ville och det ungdomarna ville veta. Vi har lärt oss att hantera det på ett nytt sätt och ungdomarna litar på oss.”

”Det verkar som ungdomarna har blivit mer öppna!”

”Vi kan tala öppnare, det har vi fått från Sverige.”

”Att känna till historien i Sverige är bra för förståelse att saker också kan förändras här.”

I maj presenterades resultat och framtiden diskuterades på en slutkonferens i staden Sovetsk. Ett stort behov finns av framtida metod- och kunskapsutbyten. Vi kommer gemensamt att söka anslag från Östersjöenheten för framtida aktiviteter.

YMEP – Young Men as Equal Partners

YMEP är ett projekt med unga män som målgrupp, vilket med finansiellt stöd från Sida genomförs under en fyraårsperiod som inleddes den 1 juli 2005. Projektet genomförs i samarbete med de nationella RFSU-mot-svarigheterna i Kenya, Tanzania, Uganda och Zambia samt med IPPF:s regionala kontor för Afrika, vilket är beläget i Nairobi.

Under 2008 har informationsmaterial utarbetats, producerats och distribuerats i de fyra länderna. Aktiv opinionsbildning har varit ett av projektets viktigaste områden från starten och betydelsen av att arbeta med opinionsbildning ökar med tiden för genomförandet för att åstadkomma så mycket ”övertagande” av arbetet som möjligt när projekttiden närmar sig sitt slut, vilket enligt planerna kommer att vara under sommaren 2009. Då har satsningar på sexualundervisning i skolorna genom kurser för lärare, förbättrad service till unga människor på kliniker och hälsostationer genom kurser för personal inom hälso- och sjukvård samt utbildning och mobilisering av unga informatörer, så kallade peers, både inom och utanför skolan genomförts.

Den dagliga operativa ledningen av projektet från RFSU:s sida sköts från det regionala kontoret i Dar es Salaam med det övergripande ansvaret och ekonomiadministrationen förlagt till RFSU:s förbundskansli i Stockholm.

Under 2007 passerades halvtid för projektet och en så kallad *mid term review* genomfördes under hösten 2007. Utvärderingsrapporten menar att *YMEP* är ett betydelsefullt regionalt projekt som bidrar till SRHR på ett unikt sätt i de orter där projektet genomförs. Enligt utvärderingsrapporten har projektet redan bidragit till en större öppenhet bland både unga män och unga kvinnor att prata om sex och jämställdhet samt förbättrade attityder bland unga män kring sex och jämställdhet. Projektet ser också ut att bidra till en nedgång av STI:s bland både unga män och unga kvinnor liksom till en nedgång i antal oönskade graviditeter.

Utvärderingen pekar dessutom på tecken på attitydförändringar i samhället i stort där projektet genomförs. Bland annat har föräldrar blivit mer öppna att prata med sina barn om frågor kopplade till sexualitet och jämställdhet. Denna förändring kan även ses från företrädare för kyrkorna. I Busheny i Uganda till exempel genomförs informationskampanjer, testning mm i lokala kyrkor.

2009 är det sista genomförandeåret för *YMEP*. RFSU och partnerorganisationerna har under hela 2008 arbetat med att säkerställa kvaliteten på insamlade data och resultat för att kunna sprida inom och utanför de fyra genomförandeländerna och för att användas till planering för och ansökningar om förlängning och utvidgning av *YMEP*-programmet.

Information om *YMEP* finns på http://www.rfsu.se/ymep_site.asp. Här hittar besökaren information om projektet, ”success stories”, kurser, publikationer, med mera.

Samarbete med AASU

Under 2008 fortsatte RFSU Stockholm sitt samarbetsprojekt med AASU (Association des animateur sanitaires Uvira), som är baserad i Södra Kivu i östra delen av Demokratiska republiken Kongo. Projektet drivs med stöd från Forum Syd.

Förutom att arbeta globalt med sexualupplysning är ett mål med projektet att ge medlemmarna ökad kunskap om arbetet med RFSU:s frågor på en internationell nivå och ges en möjlighet att träffa våra samarbetsorganisationer.

Under hösten var RFSU Stockholm värd för de tre kongolesiska gästerna Ali Ndikumana, Mamoni Willy och Assumani Mutwa. Under ett veckolångt besök blev det möten på förbundet, RFSL, Kvinna till Kvinna, Järva Mansmottagning och ett mycket lyckat möte med intresserade medlemmar i RFSU Stockholm. Det blev kongolesisk mat, sexualupplysningssånger om kondomer, kongolesisk historia – från kung Leopolds folkmord till dagens pågående strider i Norra Kivu och många olika frågor som dryftades.

I slutet av året reste Luis Lineo och Jeanne Masimango från RFSU Stockholm till Kongo och fick bland annat uppleva hur *World Aids Day* uppmärksammades i Uvira.

Jubileumsår med nytt idéprogram och sexleksaker

2008 var ett jubileumsår. RFSU fyllde 75 år och firade under parollen *Länge leve lusten*. Verksamheten var intensiv och varierad. Många människor runtom i landet läste om, såg och hörde RFSU genom radio, teve och tidningar, diskuterade med oss på cafékvällar, studiecirklar och torgmöten, lyssnade på oss i utbildningar, konferenser och i rådgivning. Eller så köpte man kondomer, glidmedel och nytt för året: sexleksaker. Apotekets försäljning av RFSU AB:s serie *Trust in lust* blev en succé. RFSU-informatörers utbildning av apotekspersonalen banade väg för den.

En höjdpunkt var kongressen i Göteborg och lämpligt nog detta jubileumsår var det ideologiska frågor som stod i centrum. Kongressen ägnades helt åt idéprogramsrevision och resulterade i preciserade och fördjupade skrivningar om friheter och rättigheter, barns sexualitet, hot och våld i hederns namn, med mera. På kongressen tilldelades författaren Birgitta Stenberg RFSU-priset 2008, för sitt öppna och utmanande författarskap kring sexualitet och lust.

Ett viktigt erkännande av RFSU:s internationella arbetet med SRHR, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kom med Sida:s beslut att ge RFSU status som ramorganisation. Vårt utvecklingsamarbete kommer med detta att kunna stärkas och bli mer långsiktigt.

RFSU syntes extra mycket i äktenskapsfrågan där vårt krav på civilrättslig registrering fick stort genomslag i media. I den uppmärksammade boken *Fejkad orgasm* bidrog ett antal RFSU:are med sina kunskaper.

Om RFSU:s arbete kring abort, skolans sexualundervisning, sexuellt våld, hbt-personers rättigheter, barns sexualitet, BDSM, mödradödlighet, inseminationsrätt för ensamstående, hpv-vaccin och mycket mer kan du läsa här i vår verksamhetsberättelse.

2008 var ett jubileumsår. I lätt duggregn och till folkets jubel tågade vi i galablåsor i paraden för Europride.

Lena Lennerhed, ordförande

Lokala grupper, föreningar, direktanslutna, etcetera

---

10 lokalföreningar

RFSU Stockholm

RFSU Malmö

RFSU Göteborg

RFSU Gotland

RFSU Umeå

RFSU Katrineholm

RFSU Örebro

RFSU Motala

RFSU Uppsala

RFSU Trestad (bildad under året)

4 lokala grupper

RFSU Växjö

RFSU Linköping

RFSU Blekinge

RFSU Västervik

Totalt antal medlemmar 2008 12 31

1 928 stycken.

Utbildningar, möten och konferenser för medlemmar

Under året arrangerades en vårkonferens i Växjö (mars), en ledarträff i Stockholm (maj), en temadag om transfrågor i Stockholm (oktober), samt en höstkonferens i Stockholm (november).

Remissvar

2008 11 17

RFSU:s svar på remiss angående utkast till *Policy för Sveriges stöd till det civila samhället inom utvecklingsamarbete*.

2008 10 28 • SOU 2008:51

RFSU:s yttrande angående betänkandet *Värdigt liv i äldreomsorgen*.

2008 10 01 • SOU 2008:41

Sammanfattning över yttrandet över betänkandet *Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd*.

2008 02 27 • SOU2007:54

RFSU:s yttrande över Barnet i fokus, *En skärpt lagstiftning mot barnpornografi*.

2008 01 15 • SOU 2007:66

RFSU:s remissvar över *Rörelser i tiden*.

2008 01 09 • SOU 2007:17

RFSU:s yttrande över *Äktenskap för par med samma kön – Vigsselfrågor*.

Motioner och proppar

Yrkanden

Brev

Rumänska ambassaden om abort efter våldtäkt

Ett brev skickades till rumänska ambassaden, Socialminister Göran Hägglund, folkhälsominister Maria Larsson, bistandsminister Gunilla Carlsson och EU-minister Cecilia Malmström med anledning av att en 11-årig flicka i Rumänien nekats abort efter en våldtäkt.

Polska ambassaden om abort efter våldtäkt

Ett brev skickades till polska ambassaden, Socialminister Göran Hägglund, folkhälsominister Maria Larsson, bistandsminister Gunilla Carlsson och EU-minister Cecilia Malmström med anledning av att en 14-årig flicka i Polen nekats abort efter en våldtäkt.

Borttagande av klassifikation för BDSM

Socialstyrelsen mottog ett brev där RFSU uppmärksammade det olyckliga i att Sadomasochism och fetischism klassas som psykiska sjukdomar i den klassifikation av sjukdomar och hälsoproblem som Socialstyrelsen använder sig av, *The International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems ICD-10*. Vi uppmanade dem att verka för ett borttagande av Sadomasochism och fetischism ur registret för sjukdomar, vilket också gjordes i slutet av året.

Brev

För en ny nationell sexualvaneundersökning

Ett brev sändes till Socialdepartementet samt Statens Folkhälsoinstitut med uppmaningen att genomföra en ny nationell sexualvaneundersökning.

STI, hiv och oönskade graviditeter

Ett brev skickades till Anders Milton med synpunkter på det nationella arbetet med att förebygga STI, hiv och oönskade graviditeter.

Sexualköpslagen

Ett brev skickades till jämställdhetsminister Nyamko Sabuni och justitieminister Beatrice Ask med RFSU:s synpunkter på direktivet för utredningen av sexköpslagen. När utredningen tillsatts fick vi också möjlighet att träffa utredaren, Anna Skarhed.

Likabehandling

RFSU skickade brev till Integrations- och jämställdhetsdepartementet angående Europeiska kommissionens förslag på ett nytt direktiv om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

Lärarytelse

Brev skickades till utbildningsminister Jan Björklund och högskoleminister Lars Leijonborg med anledning av utredningen *En hållbar lärarytelse*.

Publicerade debattartiklar

RFSU: Stå vid ditt ord, Jan Björklund

Svenska Dagbladet 5 december. Om vikten av att göra sex och samlevnad till en obligatorisk del av lärarutbildningen. Skriven med anledning av presentationen av lärarutbildningsutredningen *En hållbar lärarutbildning* av Sigbrit Franke. Undertecknad av Åsa Regnér.

Hjälptelefon minskar risken för sexualbrott

Dalarnas Tidningar 27 november. Om möjligheten att minska antalet sexbrott med av en nationell hjälptelefon dit personer som är rädda för att begå sexbrott kan ringa för att få råd, stöd och information.

RFSU:s ståndpunkt har blivit kidnappad

Aftonbladet 14 november. Om vikten av att inte ha olika namn för samkönade och olikkönade äktenskap sedan flera debattörer föreslagit att ordet äktenskap skulle strykas ur lagtexterna i syfte att beröva det dess juridiska innebörd. Undertecknad av Åsa Regnér.

Publicerade debattartiklar

Ord som förpliktar

Dagens Nyheter 4 april. Replik på artikel av folkhälsominister Maria Larsson (kd), EU-kommissionens vice ordförande Margot Wallström (s) och Irlands första kvinnliga president Mary Robinson om kampen mot mödradödlighet. Undertecknad av Åsa Regnér; Lena Ag, generalsekreterare Kvinna till kvinna; Gabi Björsson, kanslichef Afrika-grupperna; Inger Björk, generalsekreterare Forum Syd; Klas Hansson, verksamhetsledare Svalorna Latinamerika samt Carina Ohlsson, ordförande Sveriges kvinnojourers riksförbund.

Ge ensamstående kvinnor rätt till insemination

Göteborgs-Posten 3 november. Om det absurda i att ensamstående kvinnor har rätt att prövas som adoptivföräldrar men nekas möjligheten att bli gravida genom insemination. Undertecknad av Åsa Regnér.

Publicerade debattartiklar

Mödradödligheten en nutidsskandal

Publicerad i flera tidningar, bland annat *Sundsvalls Tidning*, *Norrländska Socialdemokraten* och *Helsingborgs Dagblad* 24 oktober (*FN-dagen*). Om den humanitära katastrof mödradödligheten innebär – och vad som skulle kunna rädda miljoner kvinnor och barns liv. Undertecknad av Staffan Bergström, professor i internationell hälsa vid Karolinska Institutet; Åsa Regnér; Lena Ag, generalsekreterare Kvinna till kvinna; Gabi Björsson, kanslichef Afrikagrupperna; Klas Hansson, verksamhetsledare Svalorna Latinamerika samt Carina Ohlsson, ordförande Sveriges kvinnojourers riksförbund.

Rädda liv – vaccinera alla flickor mot livmoderhalscancer

Aftonbladet 17 oktober. Om behovet av att införa hpv-vaccin i det allmänna vaccinationsprogrammet eftersom nästan två hundra svenska kvinnor om året dör på grund av livmoderhalscancer. Undertecknad av Åsa Regnér.

Publicerade debattartiklar

Avskaffa kyrkornas vigselrätt

Svenska Dagbladet 29 september. Om RFSU:s förslag till könsneutral äktenskapslagstiftning och nödvändigheten av att ha en myndighetsutövning som inte är diskriminerade. Undertecknad av Åsa Regnér.

Ge bistånd till bra förlossningsvård

Uppsala Nya Tidning 25 september. Om behovet av en internationell kraftsamling för att minska mödra- och spädbarnsdödligheten i världen genom bättre sexualupplysning, moderna preventivmedel samt lagliga och säkra aborter. Publicerad i samband med FN:s toppmöte om millenniemålen. Undertecknad av Åsa Regnér och Lena Ag, generalsekreterare Kvinna till kvinna.

Öppna nationell hjälptelefon för pedofiler

Svenska Dagbladet 26 juli. Om möjligheten att minska sexualbrotten genom att öppna en nationell hjälptelefon för personer som är rädda för att begå sexbrott. Undertecknad av Åsa Regnér och Niklas Långström, chef för Centrum för våldsprevention, Karolinska Institutet.

Publicerade debattartiklar

Jurister måste kunna mer om sex

Upsala Nya Tidning 26 juli. Om vikten av att införa kunskaper om genus och sexualitet på jurist-, lärar- och socionomutbildningarna eftersom studenterna i sitt yrkesliv kommer att komma i kontakt med problem relaterade till dessa frågor. Undertecknad av Åsa Regnér; Alexandra Charles, ordförande 1,6-miljonerklubben; Jelica Ugricic, ordförande Internationella Kvinnoföreningen; Ylva Schmidt, vd Kvinnor Kan och Maud Edgren Schori, ordförande svenska UNIFEM.

Försvara aborträtten

Expressen 9 juli. RFSU och Liberala kvinnor kräver att regeringen under det svenska ordförandeskapet i EU 2009 driver att alla kvinnor och flickor i EU får tillgång till säkra och lagliga aborter. Undertecknad av Åsa Regnér och Birgitta Ohlsson, ordförande Liberala Kvinnor.

Rätten till fri abort

Arena 3 juni. Kritik av regeringens tystnad när det gäller kränkningar av kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter i EU. Undertecknad av Åsa Regnér.

Publicerade debattartiklar

Skolan klarar inte av att stoppa kränkningarna

Sydsvenskan 1 april. Om den granskning som visat att skolorna inte klarar av att skydda eleverna från mobbning, sexuella trakasserier och annan kränkande behandling – samt behovet av en bättre sex- och samlevnadsundervisning. Undertecknad av Åsa Regnér och Anne-Marie Bergström, JämO.

Regeringen, ta ert ansvar – öka anslagen till förebyggande arbete

Jönköpingsposten 11 mars. Efter en 70-procentig ökning av antalet upptäckta hiv-fall i Sverige efterlyser RFSU, RFSL och Hiv-Sverige ökade insatser och höjda budgetar till det preventiva arbetet. Undertecknad av Åsa Regnér; Inger Forsgren, ordförande Hiv-Sverige samt Sören Juvas, ordförande RFSL.

Ett samtal kan stoppa sexbrottet

Aftonbladet 14 februari. Om hur en nationell hjälptelefon för pedofiler skulle kunna vara ett värdefullt komplement till det brottsförebyggande arbetet. Undertecknad av Åsa Regnér och Niklas Långström, chef för Centrum för våldsprevention, Karolinska Institutet.

Sex är politik.

Pressmeddelanden

2008 12 09

Klitoris – The story i Ottar får journalistpris. Journalisten Kristina Hultman vinner EU-kommissionens pris *För mångfald. Mot diskriminering* för texten *Klitoris – The Story* som publicerades i RFSU:s tidskrift *Ottar* nr 2 2008.

2008 12 03

Ett svek mot eleverna: Ingen sex- och samlevnadsundervisning på lärarutbildningen. RFSU konstaterar med besvikelse att den nya lärarutbildningsutredningen inte föreslår att sex och samlevnad ska bli en obligatorisk del av lärarutbildningen.

2008 12 01

RFSU kommenterar Sveriges nya hiv-policy: *Bra intentioner – nu fattas bara pengarna.* RFSU välkomnar Sveriges nya policy för internationellt arbete med hiv och aids. Men mer pengar behövs.

2008 11 26

RFSU: Sexualbrott kan förebyggas. RFSU, Centrum för Andrologi och Sexualmedicin samt Centrum för våldsprevention inbjuder till ett heldagsseminarium om prevention av sexualbrott.

Pressmeddelanden

2008 11 24

RFSU: Äntligen HPV-vaccin till alla flickor. Socialstyrelsens beslut att skolhälsovården från och med 1 januari 2010 måste erbjuda vaccin mot livmoderhalscancer till flickor i årskurs 5 och 6 applåderas. Men även pojkarna borde få samma skydd!

2008 11 14

Religiösa vårdcentraler ger anledning till oro. RFSU: Debatten om etablerandet av religiöst präglade vårdverksamheter ger anledning att känna oro inför möjligheten till preventivmedelsrådgivning, abortrådgivning, sexualitet och samlevnad.

2008 11 04

Äktenskap – för alla. RFSU motsätter sig förslaget att ordet ”äktenskap” tas bort ur lagtexterna i syfte att få diskriminera samkönade par.

2008 11 05

Märkligt agerande av regeringen i äktenskapsfrågan. Regeringen misslyckas med att presentera ett gemensamt förslag till könsneutral äktenskapslagstiftning.

Pressmeddelanden

2008 10 08

RFSU:s kommentarer till miljöpartiets, socialdemokraternas och vänsterpartiets motion om könsneutrala äktenskap. RFSU är positivt till en lagändring men beklagar att religiösa vigselförrättare föreslås få fortsätta diskriminera samkönade par.

2008 09 22

RFSU kommenterar budgetpropositionen för 2009. Flera positiva överraskningar – men också besvikelser. Så sammanfattar RFSU sina synpunkter på regeringens budgetproposition.

2008 09 15

Bokmässans argaste seminarium. RFSU:s mammaambassadörer Kattis Ahlström, Katarina Wennstam och Karin Alfredsson talar om mödradödligheten i världen .

2008 09 05

RFSU välkomnar diskussion om ändring i sexualbrottslagstiftningen. Miljöpartiets förslag till ändrad sexualbrottslagstiftning är ett välkommet bidrag till debatten om hur människors sexuella integritet bäst ska skyddas.

Pressmeddelanden

2008 07 01

RFSU uppmanar Carl Bildt och regeringen att höja rösterna kring aborträtten. Som ordförandeland i Europarådet borde Sverige intensifiera kampen för lagliga och säkra aborter i EU.

2008 06 12

Grattis Norge! Norska Stortinget röstar ja till en könsneutral äktenskapslagstiftning och gör därmed Norge till det första land i Norden som inte diskriminerar samkönade par som vill gifta sig.

2008 05 14

Pressinbjudan: RFSU startar kampanj om mödradödligheten i världen. Varje år dör mer än en halv miljon kvinnor i världen i samband med en graviditet, förlossning eller osäkert utförd abort. De flesta av dödsfallen skulle kunna undvikas genom enkla, billiga åtgärder; tillgång till preventivmedel, läkarvård, sexualundervisning och säkra aborter. Därför startar RFSU *Mammakampen*.

Pressmeddelanden

2008 05 09

RFSU lanserar Praktika för klitorissex. Att stimulera klitoris är det enklaste och snabbaste sättet att få orgasm för de flesta kvinnor. Trots det finns en stor okunskap om klitoris betydelse för kvinnors njutning. RFSU lanserar därför en praktika för klitorissex.

2008 04 20

Uttalande från RFSU:s kongress. Varje år dör en halv miljon kvinnor i samband med en graviditet, förlösning eller osäkert utförd abort. Ytterligare 20 miljoner kvinnor drabbas av skador och sjukdomar i samband med en graviditet. Detta trots att de flesta av dödsfallen och skadorna kan undvikas med tillgång till sexualundervisning, moderna preventivmedel, läkarvård och säkra aborter.

2008 04 20

Uttalande från RFSU:s kongress. RFSU:s kongress 2008 kräver att regeringen ökar anslagen till det hiv-preventiva arbetet, att utbildning i sex- och samlevnadsundervisning blir obligatorisk på lärarutbildningarna samt att stat, kommun och lands-ting i större utsträckning involverar hiv-positiva i kampen mot hiv.

Pressmeddelanden

2008 04 18

RFSU kommenterar ny abortstatistik. Socialstyrelsen statistik visar att tonårsaborterna har gått ner med nästan 2,5 procent. Däremot ökar aborterna totalt sett med 2 procent.

2008 04 18

RFSU-priset till Birgitta Stenberg. RFSU-priset 2008 tilldelas författaren Birgitta Stenberg med motiveringen: Birgitta Stenberg skriver öppet, utmanande och utlämnande om kärlek, sexualitet och politik. Med sina texter har hon hetsat upp, skrämt och inspirerat. Som få andra tar hon sexualiteten och lusten på allvar. En kosmopolit som placerar sig själv och sexualiteten i såväl Europa som Åstol. En författare att följa och förundras av.

2008 04 16

Europarådet tar ställning för rätten till abort. RFSU applåderar att Europarådets parlamentariska församling har antagit en resolution som uppmanar Europarådets samtliga 47 medlemsländer att garantera kvinnor rätten till lagliga och säkra aborter.

Pressmeddelanden

2008 04 15

Pressinbjudan till RFSU:s extra kongress med anledning av RFSU:s 75-årsjubileum.

2008 03 12

RFSU kritiskt till regeringens folkhälsoproposition.

Regeringen avsätter i propositionen 145 miljoner årligen för att förebygga hiv och övriga smittsamma sjukdomar. RFSU är kritiskt till att regeringen inte ökar anslagen för att motverka spridningen av hiv och andra sexuellt överförda sjukdomar.

2008 02 26

RFSU: Bra att HPV-vaccin görs tillgängligt för alla flickor. Socialstyrelsens förslag att HPV-vaccin ska ingå i det allmänna vaccinationsprogrammet för flickor i åldern 10 till 12 år välkomnas av RFSU.

2008 02 21

RFSU kommenterar ökningen av hiv. Smittskyddsinstitutet statistik över antalet nysmittade med hiv i Sverige under 2007 visar en ökning med 70 procent. RFSU uppmanar regeringen att satsa på preventiva åtgärder.

Pressmeddelanden

2008 02 14

RFSU: Ställ inte HPV-vaccin mot kondom användning. RFSU tillbakavisar påståenden om att HPV-vaccin skulle ge en falsk känsla av trygghet och därmed motverka kondom användning.

2008 02 13

RFSU kommenterar regeringens utrikesdeklaration.

Utrikesminister Carl Bildt (m) säger ingenting om mödradödligheten i världen, eller bristen på säkra och legala aborter, i sin utrikesdeklaration. Detta förtjänar kritik, anser RFSU.

2008 01 22

Nya sexvanor kräver ny politik. Socialstyrelsens rapport *Hiv/aids i Sverige 1987-2007* visar att riskbeteendet ökat bland unga människor. RFSU efterlyser kraftiga informationsinsatser riktade till unga för att öka kondom användandet.

Hand-drawn symbols: a male symbol (♂) and a female symbol (♀) with overlapping circles, and a plus sign (+).

Hand-drawn symbols: a male symbol (♂) and a female symbol (♀) with overlapping circles, and a plus sign (+).

**gifta dig
med mig?**

Medverkan i media

Tidningar

Aftonbladet, om kvinnors sexuella fantasier, att allt fler unga vuxna söker RFSU:s hjälp mot bristande lust, RFSU och Women on Waves, RFSU Stockholm, *Mammakampen*, tonårsgraviditeter samt funktionshinder och sexualitet.

Aftonbladet, med bilagan *Sexuell hälsa* på Internationella aidsdagen.

Aftonbladet.se om bristande lust.

Aktiva föräldrar om hbt.

Arbetaren, om religiöst präglade vårdverksamheter.

Blekinge Läns Tidning, om den sexuella revolutionen.

Borås Tidning, om RFSU 75 år och RFSU:s kommentar till budgetpropositionen.

City, om kampanjen *Kom i kondom* samt RFSU Stockholms kartläggning av ungdomsmottagningarnas öppettider.

Cosmopolitan, om vanliga frågor från unga.

Medverkan i media

Dagen, om samkönade äktenskap.

Dagens Nyheter, om internationella erfarenheter av hjälptelefon mot sexualbrott samt om Raja Farah från Libanon som deltog i internationell kurs hos RFSU.

Dala-Demokraten, om lärarutbildningsutredningen.

ETC, om avhållsamhet.

Expressen, om *Praktika för klitorissex* samt RFSU:s kritik av lärarutbildningsutredningen.

Flamman, om regeringens vårproposition och RFSU:s synpunkter.

Fokus, om ”Generation Sex”, samt ökningen av hiv/aids.

Fria Tidningen, om sexualundervisningen i skolan.

Göteborgs-Posten, om sexualundervisning i skolan.

Helsingborgs Dagblad, om smittspårning och RFSU-priset.

Medverkan i media

Insikt, om pojkar, maskulinitet och sexualitet, och om sexualundervisning i skolan.

Kvällsposten, om RFSU Malmös studiecirkel om sex.

Kyrkans Tidning, om samkönade äktenskap.

The Local, om RFSU: krav på att Socialstyrelsens sjukdomsstämpel av till exempel fetischism tas bort.

Lärarnas Tidning, om RFSU:s krav på sex- och samlevnadsutbildning för alla lärare.

Metro, om RFSU:s kritik av nya lärarutbildningsutredningen, avhållsamhet samt RFSU 75 år samt en frågespalt på fredagar om sex och samlevnad.

Må Bra, om sexleksaker.

Riksdag & Departement, om utredningen *Människohandel och barnäktenskap*.

Skolhälsovård, artikel om hbt utifrån skriften *Jag visste när jag var tio*.

Medverkan i media

Skånska Dagbladet, om ordet Snippa.

Svenska Dagbladet, artiklar om att RFSU:s opinionsbildande arbete fick Socialstyrelsen att dumpa sjukdomsstämpeln på viss sexualitet, RFSU Stockholm och utseendefixering hos barn, smittspårning, sex och relationer samt om dålig kondomanvändning.

Svenska Dagbladet, Idagsidan om pojkar, maskulinitet och sexualitet.

Svenska Dagbladet, artikelserie om kurser i raggningsteknik, så kallade *The Game-utbildningar*.

Sydsvenskan, om aborter, HPV-vaccin, fetischism, abortlagarna i Nicaragua, ungdomsmottagningsnarnas sommarstängning, RFSU:s kritik av regeringens insatser mot hiv/aids samt om upplysningslitteratur för barn/ungdomar.

Södermanlands Nyheter, intervju i om sexualundervisning i skolan.

Transgender News, om Ottars artikel om penisproteser.

Medverkan i media

Upsala Nya Tidning om RFSU Uppsala och bris-
tande sex- och samlevnadskunskap i skolorna samt
RFSU Uppsalas arbete med ungdomar.

VästerviksTidningen, om att leva med HIV, om
RFSU Västerviks arbete med att stötta unga tjejer
samt RFSU Västerviks nya lokaler.

QX, om att RFSU:s opinionsbildande arbete fick
Socialstyrelsen att dumpa sjukdomsstämpeln på
viss sexualitet.

Åboj taltidning för Unga Synskadade, svarade på
lyssnarfrågor.

8 SIDOR, om samkönade äktenskap och civilrätts-
lig registrering.

Radio och TV

Sveriges Radio Ekot, om behovet av en nationell
hjälptelefon för att motverka sexualbrott.

P1 Morgon, om avhållsamhet, regeringens hivpo-
litik samt g-punkten där nyhetsvinkeln var en ny
italiensk forskningsstudie.

Medverkan i media

SR:s ungdomskanal Metropol om sex, kondomer
och avhållsamhet.

SR Minnen om RFSU 75 år.

P1 Människor och tro om religion och erotik.

P1 Studio Ett om abortlagstiftning.

P3 Nyheter om hpv-vaccin, tillsättande av Anders
Milton som statlig utredare, ungdomsmottag-
ningarnas öppethållande samt smittspårning.

P3 Morgonpasset om hbt-skriften.

P3 Star om unga och sex.

P4 Jönköping om samkönade äktenskap.

P4 Sjuhärad om ungdomsmottagningar.

P4 Värmland om RFSU Värmlands nystart.

P4 Västernorrland om att unga nekas köpa sex-
leksaker.

Medverkan i media

P4 Örebro om ökningen av klamydia.

P4, Utbildningsradions Barnministeriet om sexualundervisning samt om klamydia bland unga.

Sveriges Television, Aktuellt om samkönade äktenskap och civilrättslig registrering.

Sveriges Television, Debatt om aborter och om sex och STI-prevention angående DN debatts artikel om avhållsamhet.

Sveriges Television, Gomorron Sverige om avhållsamhet.

Sveriges Television, Halal-TV om behovet av sexualupplysning.

Sveriges Television, Rapport om samkönade äktenskap, minskad försäljning av p-piller samt om ökning av hiv i Sverige.

Sveriges Television, 123 saker varje svensk borde veta om RFSU, sexualitet och abort.

Kanadensiskt tv-program om svensk sexualundervisning.

Medverkan i media

Tidningarnas Telegrambyrå (TT), bland annat om RFSU:s kommentarer till regeringens budgetproposition, RFSU:s kritik av nya lärarutbildningsutredningen, RFSU:s krav på nationell HIV-kampanj, RFSU:s förslag om nationell hjälptelefon mot sexualbrott, ökningen av hiv i Sverige, om smittspårning samt om samkönade äktenskap.

TV4 Nyhetsmorgon om behovet av en öppen och fördomsfri syn på sexualitet, samkönade äktenskap och avhållsamhet.

TV4 Kvällsöppet om ungas sexualvanor.

TV4 om sexleksaker och om intimrakning på uppdrag av RFSU AB som en del av lanseringen av Trust in Lust och Private Area som säljs på Apoteket

TV8 Världen i Fokus om abortfrågan i det italienska valet.

ZTV Sexuellt om säkrare sex, kondom, femidom och STI och om relationer.

otfar

Tidskrift om sexualitet och samhälle
från RFSU - #2 2008
Pris 49 kronor

Klitoris – the story

Kristina Hultman

Den första
zigenarbögen

Lina Färm

Svenska synden

Lena Lennerhed

Slaget om
porren

Rasmus Malm

JONAS GARDELL
PÄR MÖLLNER
BIRGITTA STENBERG
BOOIL SÖSTRÖM
DON KULICK
CAGISA UNNBOIM
BETTY DODSON
HANS-ERIC HELLBERG
ANNA HELLGREN
MIAN LODALEN
FRED SAI

Sex & politik i

75 år

Temat Ottar Rapport

Ottar rapport februari

Abort – ett brott

Ottar rapport mars

Nya feministiska strategier och Sexköpslagen

Ottar rapport april

Motstånd

Ottar rapport maj

Mammakampen

Ottar rapport juni

Kina & sexualitet och P-piller

Ottar rapport september

Sexualbrott

Ottar rapport oktober

Mödradöd & bistånd

Ottar rapport november

Hiv och Transexualitet

Läs dem på http://www.rfsu.org/lalla_nummer_2008.asp

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Föreläsningar, temadagar

Föreläsning för RFSU:s uppsökare Sexperterna om samtalsmetodik.

Föreläsning på temat *Förhållningssätt och metoder i arbetet för blivande frågesvarare inför starten av UMO.se*.

Jag vill vara som andra, en öppen föreläsning, anordnades av RFSU Västervik med Pelle Ullholm och Maria Bergström kring ungdomars tankar om vad som är normalt och att duga. Till föreläsningen kom även studenter från fritidsledareutbildningen vid Gamleby Folkhögskola.

Föreläsning för Socialstyrelsens hiv-enhet på temat *Ungas sexualitet – tecken i tiden och viktiga budskap i det preventiva arbetet*.

Deltagande på *Sexdagarna* i Uppsala.

Föreläsning om ungas sexuella ohälsa på Centrum för Folkhälsa för projektgruppen inför framtagandet av *Fokusrapport – 10 – om åtgärder för att främja den psykiska hälsan hos unga vuxna*.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Halv utbildningsdag på Visby högskola för studenter.

Halv utbildningsdag om unga och sexualitet och förhållningssätt i arbetet för personal inom Visby fritidsförvaltning.

Halv utbildningsdag på utbildningen *Ungdomars sexuella hälsa* vid Mälardalens högskola kring ungas sexologiska frågeställningar och hur man i samtal kan bemöta dessa.

Medverkat i konferensen *Sex, unga och skolans roll – en konferens om sex och samlevnad i skolan*. Konferensen arrangerades av Västra Götalandsregionen och hade cirka 350 deltagare. RFSU höll i två plenumföreläsningar och två seminarier.

Föreläsning om abort och vid ett seminarium som arrangerades av Sensus och RFSU Uppsala.

Föreläsning för studenter inom Folkhälsovetenskapliga programmet på Karolinska Institutet under rubriken *Sexuella hälsa som bestämningsfaktor för hälsa*.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Föreläsning på Lärarutbildningen i Falun för lärarstudenter och verksamma lärare om sexualundervisningen i skolan

Seminarium för skolledare och förskolechefer i Solna stad om hbt.

Seminarium för skolpersonal i Smedjebackens kommun om hbt.

Seminarier för lärarstudenter vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Föreläsning för Förenade Pedagogstudenters styrelse/konvent om sexualundervisningen i skolan.

Seminarium för skolpersonal i Uddevalla och Vänersborg om hbt.

Seminarium under *Stockholm Pride* på temat skolan och sexualundervisningen.

Medverkan på miniseminarium om pornografi under *Bok- och biblioteksmässan i Göteborg*.

Föredrag APF Portugal i Lissabon om sexualundervisningen i skolan.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

RFSU deltog i två paneldebatter om killar, mäns sexualitet och maskulinitet. Arrangör Alla kvinnors hus, SKR samt Liberala klubben i Stockholm. RFSU deltog i fyra paneldebatter om orgasm: *Stockholm Pride*, *Sexdagarna i Stockholm*, *RFSU Stockholm cafékvällar* samt under *Bok och biblioteksmässan i Göteborg*.

Moderator på panelsamtal *Kuken idag*, *Sexdagarna* Stockholms universitet.

RFSU deltog i två panelsamtal vid Vilunda gymnasium om unga och sex tillsammans med Hannah Arnhög, *Veckorevyn* och Olle Waller, Lafa.

Två föreläsningar om sex på kurs för hivpositiva, arrangör Noaks ark.

Två föreläsningar om unga och sexualitet för barnmorskestudenter vid Karolinska institutet.

Föreläsning om hbt-nätverket på *Pride* i Stockholm och på *Pride* i Uppsala.

Föreläsning om RFSU:s internationella arbete på Södertörns högskola.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Den 22 maj hölls ett seminarium på Södra Teatern i Stockholm för att lansera *Mammakampen*. Gäster var bland andra Caroline Akoth Kambona, sociolog, och projektledare för programmet *Young Men as Equal Partners* i Kenya (*YMEP*); Staffan Bergström professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet och gynekolog, och Susanna Alakoski, författare; samt mamma-ambassadörerna på Södra Teatern.

Seminarium för *Mammakampen* i Almedalen där Karin Alfredsson, Åsa Regnér och professor Staffan Bergström deltog.

Seminarium på *Bok- och biblioteksmässan i Göteborg* där ambassadörerna för *Mammakampen* höll i ett välbesökt seminarium, och inför detta lyftes frågan på Aftonbladet kvinno-sajt *Wendela*.

Föreläsning om klitorissex tillsammans med Sensus studieförbund av Sandra Dahlén som skrivit *Praktika för klitorissex*, som tog upp anatomi, den kvinnliga orgasmen samt konkreta sextips.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

RFSU höll i ett seminarium tillsammans med Svenska Barnmorskeförbundet om möjligheterna för barnmorskor att handlägga medicinska aborter.

P-piller och bröstcancer, Kristina Gemzell

Omskurna kvinnor, Meri Liljegren

Hiv – vård, Jan-Ove Holmberg

Hiv – vård och behandling, Anders Karlsson,
Venhälsan, Sös

Att arbeta med fokusgrupper, Ann-Sophie Bakshi

Ungdomars risktagande, Maria Ekstrand

Utbildningar

Utbildningsdag om *Ungdomar om sexualitet* på Folkhögskolan i Färösund för blivande socialpedagoger.

Utbildningsdag för personal inom fritidsförvaltningen i Borås kommun.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Utbildningen *Sexualitet och samlevnad för tjejer i tonåren* vid ett tillfälle på hösten.

Utbildningen *Sexualitet och samlevnad för killar i tonåren* vid ett tillfälle på våren.

Utbildningsdag för lärargrupp i Katrineholm om sexualundervisningen i skolan

Att arbeta med sexuella problem – en metodkurs i sexologi för familjerådgivare i mellersta Sverige.

Att arbeta med sexuella problem – en metodkurs i klinisk sexologi specialkomponerad för familjerådgivningarna i Västerbotten.

Att möta sexuella frågor och problem för behandlingsarbetare på Beroendecentrum i Stockholm.

Att möta sexuella frågor och problem – en fyra dagars kurs för socialförvaltningen i Järfälla.

Internationellt

Sexual and Reproductive Health and Rights for Adolescents: 128 sökande och 27 deltagare från Östafrika (Kenya, Tanzania och Uganda).

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

Sexual and Reproductive Health and Rights for Adolescents: 60 sökande och 20 deltagare från Mellanöstern och Nordafrika samt 4 deltagare från Centralamerika.

Santé et Droits Sexuels et Reproductifs des Adolescents: 323 sökande och 26 deltagare från Västafrika.

LGBT and Human Rights tillsammans med RFSU 80 sökande och 27 deltagare från Östeuropa, Centralasien och Sydasien.

Under året har ett flertal internationella studiebesök tagits emot och vi har informerat om bland annat svenska erfarenheter av sexualundervisning, ungdomsmottagningar med mera. För RFSU:s internationella kurser har enheten bistått med föreläsare.

Interna temadagar och utbildningar

Utbildning och upplysning gjorde en tvådagars studieresa till Utrecht, Nederländerna. Där besöktes bland annat Rutgers Nisso Groep och World Population Foundation, för att få kunskap, inspiration och idéer till vår verksamhet.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

I november arrangerades höstkonferens för de lokalföreningsaktiva på temat *mödradödlighet*. Teoretiska pass varvades med workshops kring hur föreningarna och grupperna själva kan jobba med frågan lokalt.

RFSU:s temadag på Debaser i Stockholm handlade om trans med visst fokus på transsexualism. Medicinska, juridiska, sexuella aspekter lyftes samt hur unga transpersoner upplever sin vardag.

En framgångsrik webb, en dags workshop, arrangerar Sida/Globalportalen.

RFSU-kliniken och delar av RFSU:s styrelse deltog under en dag i maj 2008 i ett omvärldsseminarium som arrangerades av företaget Docere. Vid seminariet togs bland annat en omvärldskarta fram där påverkansfaktorer och dess påverkan på kliniken togs fram.

Kompetenshöjning inom hbt arrangerat av RFSL för klinikkens personal. Kursen pågick under hela 2008 och innefattade tre utbildningstillfällen samt eget arbete.

Utbildningar, föreläsningar, temadagar och studiebesök

RFSU-kliniken arrangerade en temadag om STI och smittspårning för personalen samt övriga intresserad på förbundet. Bland annat bjöds Jens Boman, smittskyddsläkare från Umeå, in för att diskutera smittspårning och motiverande samtal.

Några ur RFSU-klinikens personal gick en introduktionsutbildning, *Motiverande samtal*, i landstingets regi.

Antikonception

Ton-ARG-utbildningar (Arbets- och referensgrupp för tonårsgynekologi) inom SFOG (Svensk förening för obstetrik och gynekologi) i samband med medlemsmöten.

Farg-utbildningar (Arbets- och referensgruppen för familjeplanering) inom SFOG (Svensk förening för obstetrik och gynekologi) i samband med medlemsmöten.

Högskolekurser

En kurs i *Andrologi* 7,5 p samt en kurs *Sexologi*, 15p hölls i samarbete med Ersta Sköndals Högskola samt en kurs i *Omvårdnadsvetenskap*, 15p

Nätverk och referensgrupper

Under 2008 engagerade RFSU sig i frågan om papperslösas rätt till sjukvård i Sverige. Ett nätverk bildades; Nätverket Rätt till vård-initiativet där RFSU numera ingår. Nätverket arbetar för att papperslösa skall få tillgång till subventionerad vård och består sammanlagt av 35 frivilligorganisationer, samfund och fackförbund.

RFSU ingick även i år i Jämställdhetsrådet och deltog på rådets möten vid flera tillfällen.

RFSU har varit del i den referensgrupp som Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillsatt för att genomföra uppdraget att inventera kunskaps- och resursbehov kring sexuell exploatering av barn samt att titta på möjligheten att utforma ett resurscentrum för denna fråga.

RFSU är sedan 2006 med i *Globalportalen* som är en samlingsajt med artiklar och tips på aktiviteter om världens utveckling och om bistånd. *Globalportalen* har till syfte att öka kunskap, intresse och engagemang för utvecklingsfrågor och globala frågor i allmänhet. Informationen kommer från cirka 40 svenska ideella organisationer. Sedan årsmötet våren 2008 sitter en representant från RFSU i *Globalportalens* styrgrupp.

Nätverk och referensgrupper

RFSU deltog i konferensen Framtidens socionomutbildningar.

RFSU hade kontakt med *Sjukvårdsrådgivningen.se* inför starten av *UMO.se*.

RFSU medverkade i ett tvådagars arbetsmöte inför en kommande nationell studie om ungdomar och sexualitet, arrangör Socialstyrelsen.

RFSU ingår i nätverket Tonarg, en arbetsgruppen för Tonärsgynekologer inom Läkarsällskapet, samt Farg en arbetsgruppen för Familjeplanering inom Läkarsällskapet.

RFSU deltog i en nätverksträff för barnmorskor som arbetar med sexuell hälsa.

RFSU ingår i Socialstyrelsens arbetsgrupp för framtagande av nationella riktlinjer gällande klamydia.

RFSU har deltagit i tre olika internationella konferenser om preventivmedel, abort och preventivt arbete.

Nätverk och referensgrupper

RFSU Västervik var representerade i det förebyggande arbetet mot *Våld i nära relationer* i Västerviks kommun.

Nätverks och samarbetsmöten

RFSL, AVK, Teamet för våldtagna kvinnor, Manscentrum, PsykoterapiInstituttet, Centrum för Andrologi och Sexualmedicin.

Referensgrupper

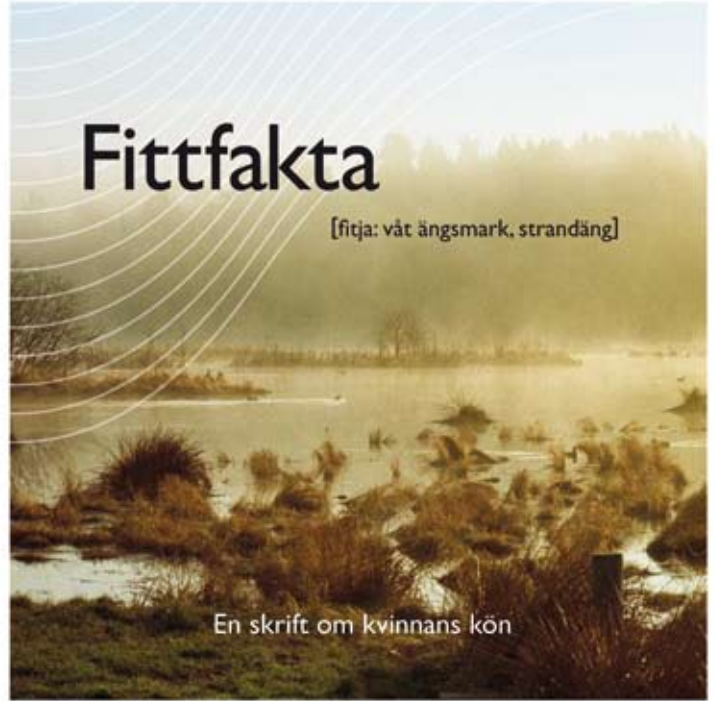
Klinikens personal har deltagit som referent i Socialstyrelsens arbete med att ta fram ett enhetligt informationsmaterial om sexuellt överförda sjukdomar samt i arbetet med att ta fram enkätfrågor till en ungdomsstudiestudie om sexualitet.

Kukkunskap

[kukker: utväxt på trädstam]

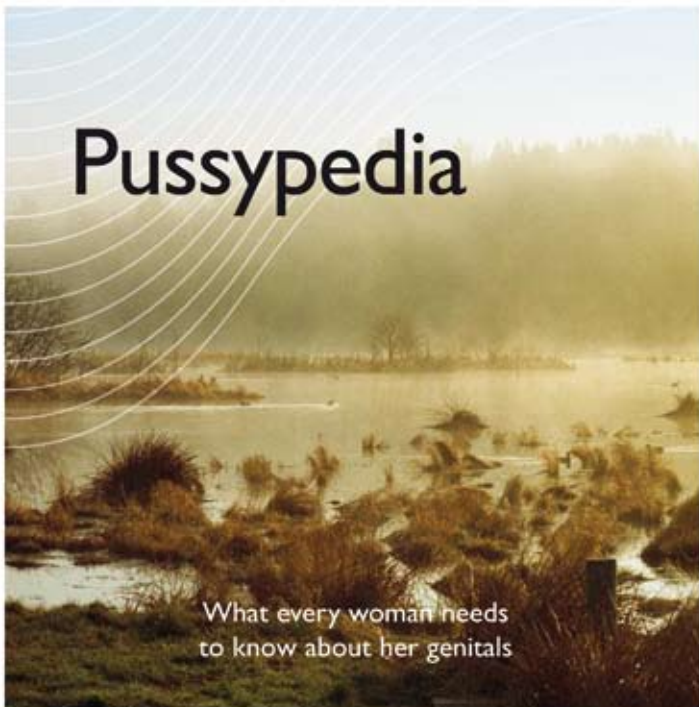
En skrift om mannens kön

Fittfakta

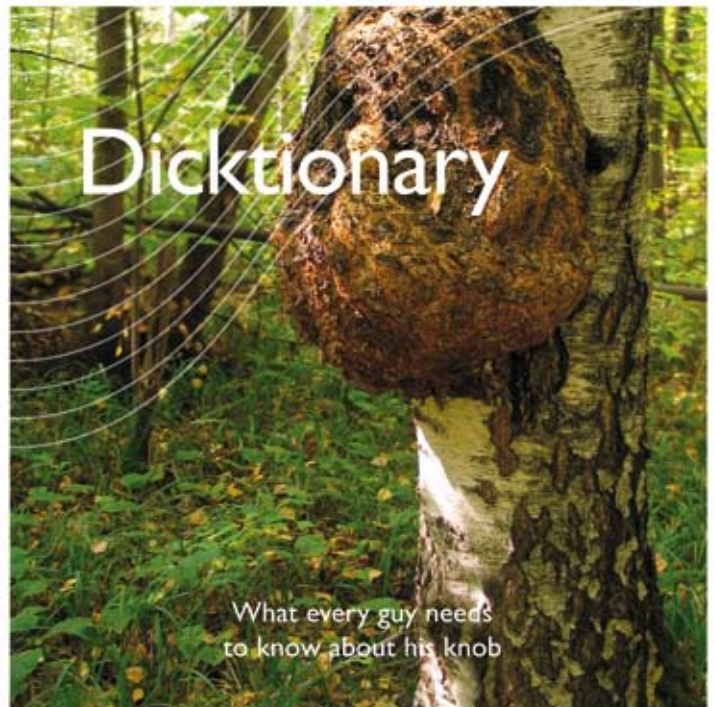
[fitja: våt ängsmark, strandäng]

En skrift om kvinnans kön

Pussypedia

What every woman needs
to know about her genitals

Dicktionary

What every guy needs
to know about his knob

Publikationer

RFSU:s fjärde praktika, *Praktika för klitorissex* trycktes i 5000 exemplar under våren. Det blev så stor åtgång på den att ytterligare 20 000 exemplar trycktes upp i olika omgångar under året.

Praktika för klitorissex och *Kondompraktika för män* fick engelsk översättning med titlarna *A guide to clitoral sex* respektive *Condoms – a user's guide* och trycktes i 5000 exemplar vardera.

Kondompraktika för män, omtryck juni
20 000 exemplar.

Praktika för analsex, omtryck juni,
5 000 exemplar.

Rättighetspraktika – om sexualitet och mänskliga rättigheter, omtryck december, 3 000 exemplar.

Stadgar RFSU, nytryck april, 300 exemplar.

Verksamhetsberättelse 2007, nytryck juli,
1 000 exemplar.

Under RFSU:s extra kongress togs ett nytt *Idéprogram* vilket trycktes i 1500 exemplar.

Publikationer

Föräldraskolan, pdf. Den går att ladda ner på <http://www.rfsu.se/foraldraskolan.asp>.

Fittfakta och *Kukunskap* fick nytt utseende och trycktes upp i vardera 2000 exemplar. Skrifterna översattes även till engelska och fick titlarna *Pussypedia* och *Dictionary*. Även de trycktes i 2000 exemplar vardera.

I antologin *Fejkad orgasm*, från förlaget *Ordfront*, bidrog RFSU med tre texter: *Visst fejkar män!*, *Klitorissex*, *Fejkade folk förr?*

Trycksaker

I och med RFSU:s 75-årsjubileum producerades en del trycksaker. Bland annat trycktes så kallade restaurangvykort upp, i två omgångar i 50 000 respektive 60 000 exemplar, under sommaren med motiv från jubileumssajten. Kassar, pennor och klistermärken med jubileumsloggan producerades också. Den kunde även ses som kliché på brevfrankeringen.

Reklamflyer för Skolsajten, 2 000 exemplar.

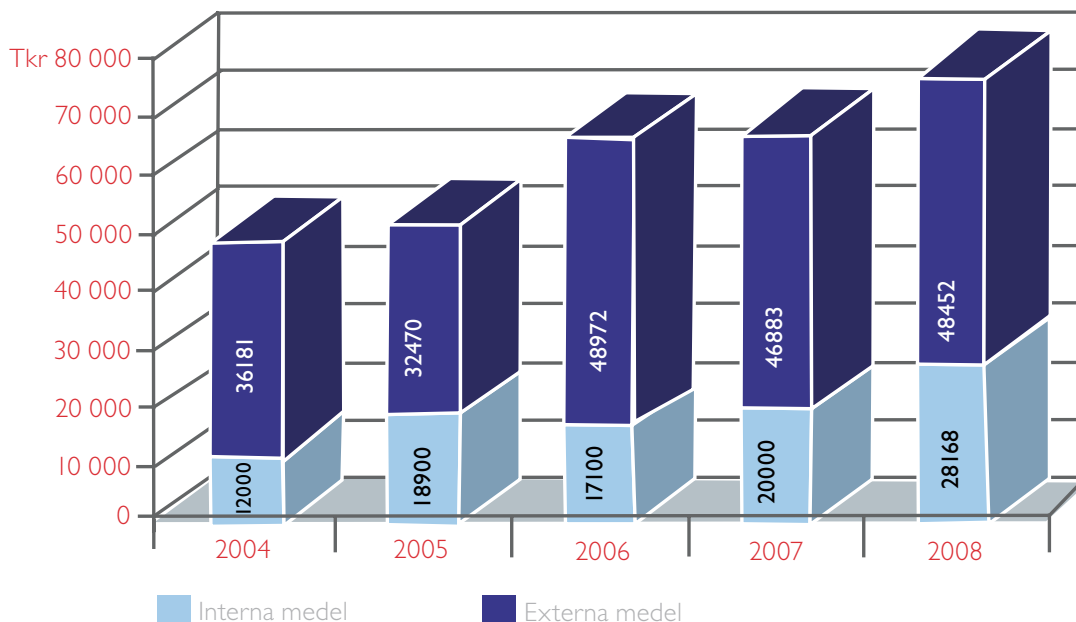
Förbundsstyrelsen

RFSU:s högsta beslutande organ är kongressen. Mellan kongresserna leds förbundet av förbundsstyrelsen. Förbundsstyrelsen väljs av kongressen och består av tretton ledamöter och högst fyra suppleanter. Styrelsen sammanträder när ordföranden, arbetsutskottet eller minst fem styrelseledamöter begär det och är beslutsmässig då mer än halva antalet ledamöter är närvarande. Styrelsen arbetar i enlighet med de riktlinjer som kongressen har beslutat om. RFSU:s nuvarande förbundsstyrelse valdes i Uppsala i maj 2007.

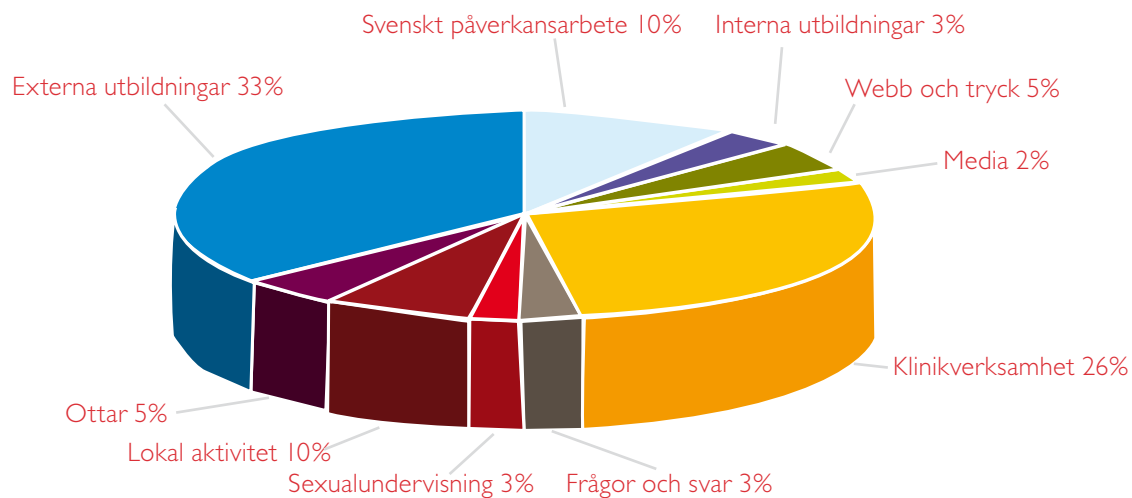
Övre raden från vänster: Christoph Lukkerz, Erik Berggren, Stefan Belfrage, Anders Karlsson, Mia Hallin, Ulrika Lorentzi. *Mitten från vänster:* Alán Ali, Nabila Alfakir, Michael Berlin, Ellinor Dahlén, Anna Bjurström. *Sittande:* Isabelle Sannestedt, Lena Lennerhed, Farhad Khaghani, Ulrika Westerlund. *Saknas på bild:* Joakim Johansson och Gabriella Håkansson.

RFSU-förbundets intäkter

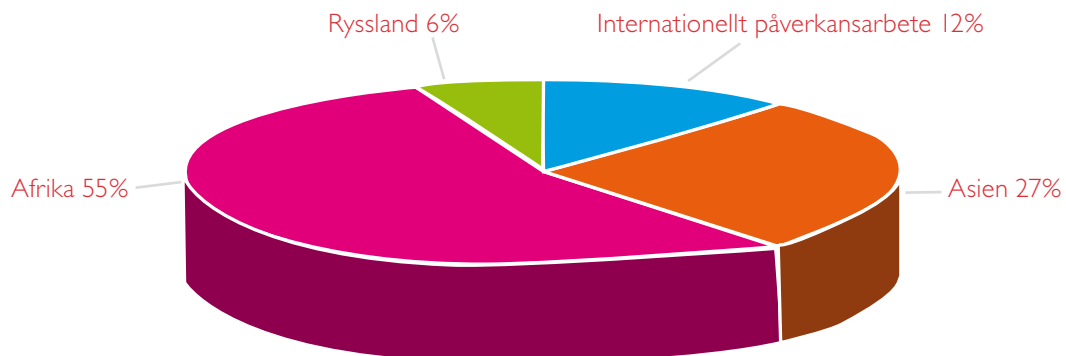

Den ekonomiska omslutningen av RFSU:s verksamhet har ökat betydligt på senare år. Framför allt är det den internationella verksamheten, stödd av Sida, som har breddats bland annat med ett projekt i Kenya, Zambia, Uganda och Tanzania. De interna medlen kommer från det helägda bolaget RFSU AB som tillverkar kondomer och sexhjälpmedel och det delägda Etac AB som distribuerar och marknadsför handikapphjälpmedel.

Aktiviteter Sverige

Aktiviteter internationellt

Bilder

Sid 3, Åsa Regné (generalsekreterare RFSU), foto Maria Gullmark.

Sid 5, Reyhaneh Ahangaran och Ellinor Isfors (RFSU Stockholm) på Stockholm Pride, foto Maria Gullmark.

Sid 7, Birgitta Stenberg på prisutdelningen vid RFSU:s extra kongress, foto (bearbetat) Carolina Hemlin.

Sid 9, Luis Lineo och Agnes Hellström RFSU Stockholm i Almedalen, foto Carolina Hemlin.

Sid 12, foto (bearbetat) Anna Knöfel Magnusson.

Sid 14, teckning Eva Fallström.

Sid 15, Julia Schalk RFSU och Gunvor G Ericson (mp) Almedalen, foto Carolina Hemlin.

Sid 18, Åsa Regner (generalsekreterare RFSU) Cecilia Wikström (fp riksdagsledamot och sammankallande för riksdagens tvärpolitiska SRHR-grupp) Anne van Lancker (Europaparlamentariker PSE och ordförande för European Parliamentary Forum) från konferensen Europe on the Brink, foto RFSU.

Sid 21 Ylva Bergman (redaktör Ottar/RFSU) och Joanna Ekström (Tidskriften Ful) på Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg foto Carolina Hemlin.

Sid 23 Kristina Ljungros och Luis Lineo (RFSU Stockholm) i Almedalen, foto Carolina Hemlin.

Sid 24 knappar till Kunskapsbanken i RFSU:s intranät, skapade av Henrik Hirseland.

Sid 27, Amanda Ahl Forsberg och Birgitta Hattar (RFSU Västervik), foto Linn Olsson.

Sid 31, foto Gold Ingram.

Sid 32 Emma Skarpås (RFSU Malmö) och studenter i Projekt Tränis, foton RFSU Malmö.

Bilder

Sid 36, utdrag ur RFSU:s engelska praktikor som producerades 2008.

Sid 38, deltagare i ITP-kurs hösten 2008, foto Abib Ndiaye.

Sid 41, teckning Eva Fallström.

Sid 44, foto Maria Gullmark.

Sid 46, foto (bearbetat) Gold Ingram.

Sid 50-51, teckning Eva Fallström.

Sid 53, foto Jonas Tillberg.

Sid 57, foto Jonas Tillberg.

Sid 59, Jeanne Masimango från samarbetsprojektet med AASU i Kongo, foto Luis Lineo.

Sid 61 Lena Lennerhed (ordförande RFSU), foto Maria Gullmark.

Sid 63 Anna Bjurström, Emma Johansson (RFSU Örebro) och Stefan de Vylder (fd förbundsstyrelseledamot) på RFSU:s extra kongress 2008, foto RFSU.

Sid 68 från affisch Sex är politik, foto Sandra Qvist.

Sid 73, foto Maria Gullmark.

Sid 78 framsida/omslag till Ottar nr 2 2008 (jubileumsnummer).

Sid 87 framsidor/omslag till Kukkunskap, Fittfakta, Pussypedia och Dicktionary.

Sid 89 förbundsstyrelsen, foto Maria Gullmark.

Vill du bli medlem i RFSU? Mejla medlem@rfsu.se.

